



EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS KOMMISSION

Bryssel den 07.11.2002
KOM(2002) 598 slutlig

**MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL RÅDET,
EUROPAPARLAMENTET OCH EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN**

**ICKE-STATLIGA AKTÖRERS DELTAGANDE I EUROPEISKA GEMENSKAPENS
UTVECKLINGSPOLITIK**

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1.	Nuvarande läge.....	4
1.1.	Inledning	4
1.2.	Definitioner	5
1.3.	Förfaranden för olika instrument och regioner	7
1.3.1.	Humanitärt bistånd	7
1.3.2.	Tematiska budgetposter	8
1.3.3.	Geografiska instrument	12
2.	Vad europeiska gemenskapen vill uppnå genom involvering av icke-statliga aktörer i utvecklingsprocessen	16
2.1.	Icke-statliga aktörer i Europeiska gemenskapens utvecklingspolitik, inbegripet handel	16
2.2.	Dialog, samråd och andra former av deltagande.....	18
2.3.	Olika slags insatser från icke-statliga aktörer	18
3.	Förbättrad kvalitet i processen för delaktighet.....	19
3.1.	Respektive roller för Europeiska gemenskapens delegationer och huvudkontor	19
3.2.	Rollfördelningen mellan icke-statliga aktörer i industriländerna respektive i utvecklingsländerna.....	20
4.	Slutsats	21
	BILAGOR	24

Ordlista

AVS	Afrika, Västindien och Stilla havet
ALA	Asien och Latinamerika
ANDISKA GEMENSKAPEN	Bolivia, Colombia, Ecuador, Peru, Venezuela
ASEM	Asien-Europamötet
CARDS	Gemenskapens biståndsprogram för Västra Balkan
ECHO	Europeiska gemenskapernas kontor för humanitärt Bistånd
EG	Europeiska Gemenskaperna
EUF	Europeiska utvecklingsfonden
EPAS	avtal om ekonomiskt partnerskap
EPRD	Europeiska programmet för återuppbyggnad och utveckling (Sydafrika)
ESK	Ekonomiska och Sociala Kommittén
ILO	Internationella arbetsorganisationen
MEDA	Gemenskapens biståndsprogram för Marocko, Algeriet, Tunisien (Maghreb), Egypten, Israel, Jordanien, den palestinska myndigheten, Libanon, Syrien (Mashrek), Turkiet, Cypern, Malta; Libyen har för närvarande observatörsstatus
MERCOSUR	Argentina, Brasilien, Paraguay, Uruguay
SAN JOSE-GRUPPEN	Costa Rica, El Salvador, Guatemala, Honduras, Nicaragua, Panama
TACIS	Gemenskapens biståndsprogram för Armenien, Azerbajdzjan, Vitryssland, Georgien, Kazakstan, Kirgizistan, Moldavien, Mongoliet, Ryssland, Tadzjikistan, Turkmenistan, Ukraina, Uzbekistan
UNDP	Förenta nationernas utvecklingsprogram
UNICEF	Förenta nationernas barnfond
WHO	Världshälsoorganisationen
WTO	Världshandelsorganisationen

1. NUVARANDE LÄGE

1.1. Inledning

Rådets och kommissionens gemensamma förklaring om gemenskapens utvecklingspolitik (20.11.2000) grundar sig på ett erkännande av att nyckeln till framgång i utvecklingspolitiken är att partnerländerna är delaktiga i strategierna. Bredast möjliga deltagande av alla samhällssektorer måste uppmuntras. Partnerskap, befolkningens delaktighet i utvecklingsprocesserna, deltagande av ekonomiska och sociala intressenter samt av företrädare för det civila samhället är principer som delas av biståndsgivarna.

Gemenskapen vidtar åtgärder i denna riktning. Genomförandet av Cotonouavtalet har resulterat i att de icke-statliga aktörerna i AVS-länderna stegvis involveras i hela utvecklingsprocessen. I Latinamerika innefattar den politiska dialogen på regional, subregional och ibland nationell nivå en parallell dialog med icke-statliga aktörer. Vid politiska toppmöten samt i rekommendationer och avtal läggs allt större betoning på samråd och stöd till icke-statliga aktörer. Genomförandet inom olika områden utförs i stor utsträckning av det civila samhället. Genom Medaprogrammet erhåller icke-statliga aktörer stöd för att förstärka sin uppbyggnad och verksamhet och regeringarna uppmuntras att föra en dialog med det civila samhället. I Meda-länderna handhas genomförandet av lokala utvecklingsprojekt inom ramen för socialfonder i ett antal fall dessutom av organisationer i det civila samhället.

En ökad delaktighet måste åstadkommas samtidigt som man beaktar både den särskilda situationen i varje partnerland och regeringens centrala roll samt den centrala roll som decentraliserade lokala myndigheter, företagssektorn och andra icke-statliga aktörer har. I detta sammanhang syftar gemenskapens politik till att stärka de icke-statliga aktörerna ytterligare och involvera dem mer i utvecklingsprocessen. En mera omfattande delegering av projektförvaltningen till kommissionens delegationer håller på att genomföras. Den pågående rationaliseringen av instrumenten för utvecklingsbistånd, som syftar till att underlätta en sund förvaltning och samordning av utvecklingsprogrammen, innebär också en möjlighet att klargöra gemenskapens strategi för samarbetet med icke-statliga aktörer.

Detta meddelande om gemenskapens strategi för en dialog med de icke-statliga aktörerna och deras genomförande av program är avsett att bidra till den allmänna diskussionen om politiken med alla berörda parter. Syftet är att klargöra förväntningarna och tillhandahålla underlag för diskussionen med partnerländerna. Detta dokument är inriktat på stärkandet av de icke-statliga organisationerna i utvecklingsländerna och tar inte upp andra nivåer för dialog (Porto Alegre, Johannesburg etc.).

Detta dokument är förenligt med och kompletterar principerna i Vitboken om styrelseformerna i EU¹, där det fastställs att "Det civila samhället består av organisationer som mobiliserar människor och stöder till exempel utslagna och diskriminerade grupper. (...) Icke-statliga organisationer spelar en viktig roll internationellt inom utvecklingspolitiken. De fungerar dessutom ofta som väckarklocka i den allmänna

¹ Styrelseformerna i EU – Vitbok KOM(2001) 428 slutlig

debatten. (...) Kommissionen kommer att förbättra dialogen med länder och icke-statliga organisationer utanför gemenskapen när den bereder förslag som påverkar omvärlden”.

1.2. Definitioner

Att tillhandahålla praktiska snarare än teoretiska definitioner av nyckelbegreppen kommer att göra det lättare att klargöra både begreppet ”ökad delaktighet” och innehållet i detta dokument.

- **Statliga aktörer** – De aktörer i utvecklingsprocessen som är en del av den offentliga förvaltningen och är direkt kopplade till den (regionala, nationella och lokala myndigheter) samt parlament som är legitima företrädare för samhället.
- **Icke-statliga aktörer** – Begreppet ”icke-statlig aktör” används för att beskriva en rad organisationer som omfattar de viktigaste strukturerna i samhället – befintliga eller under utveckling – utöver regering och offentlig förvaltning. Icke-statliga aktörer inrättas på frivillig grund av medborgarna. De syftar till att främja en sak eller ett intresse av antingen allmän eller särskild karaktär. De är oberoende av staten och de kan vara vinstdrivande eller icke-vinstdrivande organisationer. Följande är exempel på icke-statliga aktörer: icke-statliga organisationer/samhällsbaserade organisationer och deras representativa plattformar inom olika sektorer, arbetsmarknadens parter (fackföreningar, arbetsgivarföreningar), föreningar inom den privata sektorn och företagsorganisationer, kyrkliga sammanslutningar och trossamfund, universitet, kulturella föreningar, medier.
- **Vinstdrivande/icke-vinstdrivande icke-statliga aktörer** – De icke-statliga aktörer som anges ovan har en viktig roll i utvecklingsprocessen. Detta meddelande handlar om stöd för uppbyggnad av de icke-statliga aktörernas kapacitet med avseende på deras interna struktur och organisation, skapande av stödgrupper genom att bredda nätverken, utveckling av ledarskapsförmåga, analysförmåga och förmåga att driva olika frågor, hållbara mekanismer för insamling av medel etc. De icke-statliga aktörerna är icke-vinstdrivande organisationer inom denna ram. Företagssektorn, som är vinstdrivande, omfattas av detta meddelande endast med avseende på dess deltagande i utvecklingsdialogen och genomförande av strategier. Ekonomiskt stöd till den vinstdrivande företagssektorn ges genom olika särskilda instrument.
- **De icke-statliga aktörernas roller** – Icke-statliga aktörer är antingen operativa eller driver olika frågor. Traditionellt har gemenskapens samarbete med icke-statliga aktörer inneburit att den stött dem när de tillhandahållit tjänster inom känsliga områden och genomfört projekt för att fylla de grundläggande behoven för utsatta grupper i socialt eller geografiskt isolerade områden. I de flesta utvecklingsländer driver de icke-statliga aktörerna allt oftare också olika frågor genom att delta i samrådsprocesserna med externa biståndsgivare och i diskussioner om politiken samt genom att bidra till utformningen av sina länders strategier och därigenom öka delaktigheten i utvecklingsprocessen, fördjupa demokratin och öka statens och företagssektorns ansvarighet. Icke-statliga aktörer utgör en operationell faktor i partnerskap mellan privata och offentliga aktörer inklusive på forskningsområdet och inom utveckling av ny teknologi.
- **Icke-statliga aktörer som genomförare av humanitärt bistånd eller utvecklingspartner** – En annan åtskillnad mellan de icke-statliga aktörerna görs

beroende på de olika typer av verksamhet som de bedriver, antingen inom området humanitärt bistånd (bistånd till katastrofoffer för att fylla de behov som uppstår i sådana situationer) eller området utveckling (mera långsiktigt bistånd för att åtgärda strukturella behov). Denna åtskillnad betyder att förväntningarna på de icke-statliga aktörerna är i grunden olika. I överensstämmelse med kommissionens meddelande om att knyta samman katastrof-, återanpassnings- och utvecklingsbistånd² skulle ökad samordning mellan alla aktörer, inbegripet internationella och lokala icke-statliga organisationer och andra grupper i det civila samhället bidra till att förbättra de internationella insatserna vid kriser och i situationer som uppstår efter kriser.

- **Processen för utvecklingssamarbete ur de icke-statliga aktörernas perspektiv** – I enlighet med inriktningen på EG:s utvecklingspolitik bör de icke-statliga aktörerna ständigt och systematiskt delta i hela processen för utformning av landstrategier och programplanering.
 - Berörda myndigheter förväntas ta initiativet att involvera icke-statliga aktörer i utformningen av nationella utvecklingsstrategier eller, i förekommande fall, strategier för fattigdomsbekämpning.
 - Berörda myndigheter och gemenskapen bör involvera icke-statliga aktörer i utformningen av gemenskapens åtgärdsstrategi, som baserar sig på den nationella utvecklingsstrategin och på målen för gemenskapens utvecklingssamarbete.
 - Icke-statliga aktörer bör uppmuntras att delta i samråd om sektorsstrategier när man väl har kommit överens om de viktigaste insatssektorerna.
 - Icke-statliga aktörer bör på olika sätt involveras i genomförandet av samarbetsprogram.
 - Icke-statliga aktörer bör inbjudas att delta i översynerna av gemenskapens utvecklingssamarbete.
- **Landstrategidokument** – Den programplaneringsmodell som nu tillämpas för alla geografiska regioner baserar sig på landstrategidokument, som är ett instrument för planering, förvaltning och översyn av gemenskapens biståndsprogram. Syftet med landstrategidokumentet är att tillhandahålla en ram för EU:s biståndsprogram som baserar sig på gemenskapens mål, agendan för partnerlandets regerings politik, en analys av läget i partnerlandet och andra viktiga partners insatser. Av landstrategidokumentet framgår hur gemenskapens bistånd kommer att användas och hur det integreras i andra biståndsgivares verksamhet. Landstrategidokumentet bidrar således till bättre planering av samarbetsverksamheten, förbättrad samordning/komplementaritet mellan biståndsgivarna och större övergripande samstämmighet mellan biståndspolitikerna gentemot tredjeland och EU:s politik på andra områden.

² KOM(2001) 153 av den 23 april 2001

- **Olika slags insatser från icke-statliga aktörer** – Icke-statliga aktörer kan antingen genomföra projekt som uttryckligen syftar till att genomföra landstrategidokumentet eller överensstämmer med de sektoriella och geografiska prioriteringar som fastställts av kommissionen ("genomförandepartner") eller lägga fram initiativ/förslag till finansiering ("icke-statliga aktörers egna initiativ").
- **Insatssektorer** – Projekt och program där icke-statliga aktörer deltar genomförs inom en mängd olika sektorer som sträcker sig från jordbruk och landsbygdsutveckling, mänskliga rättigheter och samhällsstyrning till mikrofinansiering, jämlikhet mellan kvinnor och män, hälsovård, utbildning, kultur, forskning och förstärkande av forskningskapacitet i berörda länder, miljö och skapande av sysselsättning. Alla dessa program inbegriper kapacitetsuppbyggnad och gynnar de olika målgrupperna. Många program innefattar också direkt stöd till icke-statliga organisationer i syfte att ge det civila samhället ökad struktur.
- **Icke-statliga aktörer i industriländerna och utvecklingsländerna** – De icke-statliga aktörerna i EU håller gradvis på att förändra sin roll i utvecklingsprocessen, särskilt genom att arbeta med att stödja och identifiera lämpliga partner bland de icke-statliga aktörerna i utvecklingsländerna och utveckla deras kapacitet. Denna process, som speglar de ömsesidiga intressena hos de icke-statliga aktörerna i industriländerna och utvecklingsländerna, bör uppmuntras.

1.3. Förfaranden för olika instrument och regioner

1.3.1. Humanitärt bistånd

I förordning (EG) nr 1257/96 om humanitärt bistånd fastställs vilka enheter som kan få gemenskapsmedel för att genomföra humanitärt bistånd. Det rör sig om tre kategorier av partner: icke-statliga organisationer, internationella organisationer (dvs. FN-organ, Internationella Röda korset) och specialiserade organisationer i medlemsstaterna. När det gäller icke-statliga organisationer fastställs i förordningen att de skall ha rättslig ställning i en medlemsstat i gemenskapen som oberoende organisation utan vinstsyfte enligt gällande lag i den staten och de skall ha sitt säte i en medlemsstat i gemenskapen eller i tredje land som är mottagare av bistånd från gemenskapen. I undantagsfall får sätet vara beläget i ett annat tredje land, som är bidragsgivare. För att icke-statliga organisationer skall kunna arbeta långsiktigt med ECHO måste de underteckna ett ramavtal för partnerskap, vilket är ett instrument som används för att välja ut icke-statliga organisationer på basen av en djupgående analys av deras mandat och opartiskhet vid fördelningen av stöd, deras operativa, administrativa och ekonomiska kapacitet samt deras specialisering och erfarenhet av humanitära kriser.

Även om icke-statliga organisationer från tredjeland som inte har säte i Europeiska unionen inte är berättigade till direkt finansiering från ECHO, spelar de en viktig roll som "lokala genomförandepartner" för europeiska icke-statliga organisationer vid humanitära insatser som finansieras av ECHO. Deras kunskap om de lokala förhållandena främjar framgångsrika insatser genom att den kan bidra till mer effektiv planering för återanpassning och utveckling när den humanitära krisen väl är över och finansieringen från ECHO dras tillbaka. Icke-statliga organisationer från tredjeland uppmanas att axla en viktigare roll när det gäller att identifiera behoven på fältet och stärka ansvarstagandet hos såväl icke-statliga organisationer som andra partner, samt hos EU i dess egenskap av aktiv biståndsgivare visavi mottagarna.

Humanitärt bistånd kan genomföras antingen på begäran av internationella och icke-statliga organisationer, en medlemsstat i EU eller mottagarlandet, eller på initiativ av kommissionen. Detta bekräftas av den dialog som förs mellan kommissionen och det civila samhället inom området humanitärt bistånd. Icke-statliga organisationer som har undertecknat ett ramavtal för partnerskap uppmanas också att delta i en ständig dialog med ECHO genom olika mekanismer, exempelvis tematiska arbetsgrupper, årliga möten mellan kommissionen och de partner som undertecknat ramavtal för partnerskap (210 den 12 juli 2002) samt strategiska möten i slutet av året mellan en delegation av icke-statliga partnerorganisationer och ECHO för att diskutera och utbyta information om respektive prioriteringar för kommande år.

De belopp som under de tre senaste åren anslagits till icke-statliga aktörer för humanitärt bistånd är följande (i miljoner euro och i procent av det årliga anslaget till operativa kontrakt).

	Kontrakt för humanitärt bistånd finansierade av ECHO			
	1999	2000	2001	Genomsnitt per år
Icke-statliga aktörer totalt	486 miljoner euro (66 %)	379 miljoner euro (69,6 %)	357 miljoner euro (64,5 %)	407 miljoner euro (66,7 %)
Budgetposten totalt	735 miljoner euro	545 miljoner euro	554 miljoner euro	611 miljoner euro

1.3.2. Tematiska budgetposter³

Bakgrund

Kommissionen diskuterar principen om rationalisering av de tematiska/övergripande budgetposterna. Det förs en djupgående dialog med de olika intressenterna. En process för harmonisering och förenkling av beslutsförfarandena och bestämmelserna om genomförande för alla tematiska budgetposter har satts igång. Åtgärder har redan vidtagits under de senaste åren för att förbättra fokuseringen och förvaltningen av ett antal övergripande och tematiska program, särskilt vad gäller tryggad livsmedelsförsörjning, Europeiska initiativet för demokrati och skydd av mänskliga rättigheter och samfinansiering med icke-statliga organisationer. Icke-statliga aktörer kan komma att delta i forskningsprojekt, förutsatt att de uppfyller gällande krav för behörighet att söka anslag från gemenskapens forsknings – och teknikutvecklingsbudget.

Sedan 1976 har kommissionen inom ramen för budgetpost B7-6000 samfinansierat utvecklingsverksamhet som föreslås av icke-statliga organisationer. Denna budgetpost grundade sig ursprungligen på det europeiska civila samhällets deltagande i dialogen med

³ Tryggad livsmedelsförsörjning (B7-20), mänskliga rättigheter och demokrati (B7-20), samfinansiering med icke-statliga organisationer (B7-6000), decentraliserat samarbete (B7-6002), miljö i utvecklingsländerna och tropiska skogar (B7-6200), bekämpning av fattigdomsrelaterade sjukdomar (hiv/aids, malaria och tuberkulos (B7-6211), EU:s bidrag till Globala hälsofonden (B7-6212), Integrering av jämställdhetsfrågor i utvecklingssamarbetet (B7-622), kapacitetssupplyggning för informations- och kommunikationsteknik och hållbar energi (B7-623), integrering av barnets rättigheter i utvecklingssamarbetet (B7-624), funktionshindrade personer inom program för utbildning och hälsovård (B7-625), samarbetsprogram mellan Nord och Syd för bekämpning av narkotikamissbruk (B7-6310), stöd till befolkningspolitik och reproduktiv hälsovård (B7-6312), stöd till grundutbildning i utvecklingsländerna (B7-6313), gemenskapens deltagande i åtgärder rörande antipersonella minor (truppminor) (B7-661), instrumenten för återanpassning och flyktingar är de elva budgetposter som kommer att omfattas av en rationalisering och av mekanismen för akuta ingripanden

kommissionen om gemenskapens utvecklingspolitik. Med tiden har större prioritet getts verksamhet som initieras av partnerorganisationer i utvecklingsländerna. I riktlinjerna för genomförandet för 2002–2003 anges detta som ett villkor. Sedan 1992 har kommissionen använt budgetpost B7-6002 för att tillhandahålla medel för finansiering av verksamhet som syftar till att öka kapaciteten och mobilisera decentraliserade aktörer i utvecklingsländerna. Målet är att främja en verklig förändring genom att stärka dessa aktörers roll i genomförandet av utvecklingsprogram. För närvarande är budgetposterna för samfinansiering och decentraliserat samarbete (B7-6000 och B7-6002) föremål för samråd med samordningsorganisationen för europeiska icke-statliga organisationer och Europeiska Unionen samt andra viktiga europeiska nätverk för icke-statliga aktörer.

De viktigaste av de icke-statliga människorättsorganisationer som är baserade i Bryssel har fått yttra sig om utkastet till programplaneringsdokument för Europeiska initiativet för demokrati och mänskliga rättigheter för 2002–2004. Det civila samhället i tredjeländer har i de flesta fall också fått lämna sina synpunkter via kommissionens delegationer. Efter godkännande av programplaneringsdokumentet sändes en rad delegationer till länder som identifierats som ”fokusländer” inom ramen för Europeiska initiativet för demokrati och mänskliga rättigheter 2002–2004, varvid man systematiskt rådgjorde med lokala icke-statliga människorättsorganisationer. Dessutom har en rad seminarier anordnats på regional nivå inom ramen för Europeiska initiativet för demokrati och mänskliga rättigheter i syfte att fortsätta en dialog på fältnivå mellan kommissionen och människorättsgrupper om gemenskapens roll när det gäller att främja mänskliga rättigheter och demokratisering i tredjeländer och om genomförandet av Europeiska initiativet för demokrati och mänskliga rättigheter. De första seminarierna hölls i juni 2002 för Mashrak-länderna, länderna runt Persiska viken och för Maghreb-länderna. Det kommer att hållas seminarier i Latinamerika, Mellanöstern och Afrika under andra halvåret 2002 och år 2003.

Gemenskapen bidrar till en hållbar förbättring av livsmedelsförsörjningen i utvecklingsländerna genom olika verksamheter såsom ekonomiskt och tekniskt bistånd för genomförande av program för livsmedelsbistånd och tryggad livsmedelsförsörjning samt system för tidig varning och lagring av livsmedel. Vissa av dessa verksamheter stöder direkt det civila samhällets organisationer, till exempel verksamhet för ökad medvetenhet, tekniskt bistånd och utbildning för kvinnogrupper, producentsammanslutningar etc. samt stöd till lokala strukturer för livsmedelsbistånd. För varje program planeras två typer av stöd: direkt och indirekt. Det direkta stödet förvaltas av regeringen i mottagarlandet som kan samarbeta med lokala enheter inom ramen för en på förhand fastställd nationell stödstrategi. Indirekt stöd ges inom ramen för ett kontrakt som undertecknas mellan kommissionen och en genomförandeorganisation, oftast FN och icke-statliga organisationer. De icke-statliga organisationernas kapacitet inom områdena livsmedelsbistånd och tryggad livsmedelsförsörjning är betydande.

Mekanismen för akuta ingripanden har utvecklats för att gemenskapen snabbt skall kunna bistå länder vid samhällskriser eller naturkatastrofer. Syftet är att stödja åtgärder på kort sikt som syftar till att bevara eller återupprätta sådana förhållanden att gemenskapens partnerländer kan fortsätta att arbeta mot sina långsiktiga utvecklingsmål. Mekanismen för akuta ingripanden används inte för att finansiera humanitärt bistånd, vilket handhas av Europeiska gemenskapernas kontor för humanitärt bistånd (ECHO). Organisationerna i det civila samhället är nyckelaktörer när det gäller att förebygga konflikter. De finns ofta på plats i situationer där officiella statliga strukturer saknas. De kan också fungera som medlare på gräsrotsnivå och som pålitliga och neutrala observatörer i situationer där

det inte finns några internationella observatörer på plats. De tjänster som tillhandahålls av specialiserade icke-statliga organisationer, exempelvis förlikning eller medling ("Track II diplomacy"), har ibland visat sig vara avgörande i krissituationer. De organisationer i det civila samhället som har en nyckelroll i dessa sammanhang innefattar kvinnosammanslutningar, privata företag och religiösa/kulturella organ.

Utvärderingar av enskilda tematiska budgetposter finns på kommissionens webbplats⁴. De behandlar framför allt budgetposterna för samfinansiering med icke-statliga organisationer och decentraliserat samarbete. De icke-statliga aktörernas roll undersökts också i samband med andra budgetposter som nyligen utvärderats, såsom tryggad livsmedelsförsörjning, mänskliga rättigheter och demokrati, samarbete mellan nord och syd för bekämpning av narkotikamissbruk, bekämpning av fattigdomsrelaterade sjukdomar, ... I rapporternas slutsatser betonas behovet av att både främja en ökad involvering och att stärka dialogen mellan alla aktörer i utvecklingsprocessen. I slutsatserna ges också förslag på olika strategier för kapacitetsuppbyggnad.

Kvantitativ analys

De belopp som under de tre senaste åren anslagits till icke-statliga aktörer inom ramen för de viktigaste tematiska budgetposterna kan uppskattas till ungefär följande (i miljoner euro och i procent av det årliga anslaget till budgetposten).

Genom budgetposterna för samfinansiering (B7-6000) och decentraliserat samarbete (B7-6002) ges stöd till finansiering av "icke-statliga organisationers egna initiativ". Båda budgetposterna genomförs till hundra procent av icke-statliga aktörer. Beloppen nedan innefattar initiativ för kapacitetsuppbyggnad.

	Samfinansiering med icke-statliga organisationer och decentraliserat samarbete			
	1999	2000	2001	Genomsnitt per år
Samfinansiering med icke-statliga organisationer	200 miljoner euro	200 miljoner euro	197 miljoner euro	199 miljoner euro
Decentraliserat samarbete	4 miljoner euro	2,6 miljoner euro	5 miljoner euro	3,9 miljoner euro
Budgetposterna totalt	204 miljoner euro	202,6 miljoner euro	202 miljoner euro	202,9 miljoner euro

Vad gäller budgetposterna för livsmedelsbistånd och tryggad livsmedelsförsörjning avser de angivna siffrorna livsmedelsbistånd som ges genom EuronAid (ett europeiskt nätverk bestående av 32 icke-statliga organisationer som förmedlar livsmedelsbistånd) samt anslaget till tryggad livsmedelsförsörjning, varav en del genomförs via icke-statliga organisationer som valts ut genom förslagsinfordringar. De icke-statliga organisationerna betraktas därför som genomförandepartner. När det gäller kapacitetsuppbyggnad innehåller varje kontrakt en bestämmelse om att de icke-statliga organisationerna skall bygga upp kapaciteten hos sina partner bland de icke-statliga organisationerna i utvecklingsländerna.

⁴ <http://europa.eu.int/comm/europeaid/evaluation/index.htm>

	Livsmedelsbistånd och tryggad livsmedelsförsörjning			
	1999	2000	2001	Genomsnitt per år
Icke-statliga aktörer totalt	96 miljoner euro (19 %)	108 miljoner euro (24 %)	136 miljoner euro (30 %)	113 miljoner euro (24 %)
Budgetposten totalt	505 miljoner euro	458 miljoner euro	454 miljoner euro	472 miljoner euro

Inom ramen för Europeiska initiativet för demokrati och mänskliga rättigheter fungerar de icke-statliga aktörerna som genomförandepartner. Projekt för kapacitetsuppbyggnad (fokus på utbildningsfrågor) inkluderas i siffrorna nedan.

	Europeiska initiativet för demokrati och mänskliga rättigheter			
	1999	2000	2001	Genomsnitt per år
Icke-statliga aktörer totalt	79 miljoner euro (84 %)	75 miljoner euro (76 %)	82 miljoner euro (75 %)	79 miljoner euro (78 %)
Budgetposten totalt	94 miljoner euro	99 miljoner euro	110 miljoner euro	101 miljoner euro

Övriga tematiska budgetposter som tas upp i detta dokument avser hjälp till befolkningsgrupper som tvingats lämna sin hembygd i länder i Asien och Latinamerika, återanpassning och återuppbyggnad i Asien, Latinamerika, Medelhavsländerna (Främre Orienten och Mellanöstern), Östeuropa/Centralasien och Östtimor, återanpassning och återuppbyggnad i utvecklingsländer, särskilt AVS-staterna, bekämpning av hiv/aids och reproduktiv hälsovård, bekämpning av hiv/aids, malaria och tuberkulos, integrering av jämställdhetsfrågor i utvecklingssamarbetet, samarbetet mellan Nord och Syd för bekämpning av narkotika, miljö och tropiska skogar samt åtgärder rörande antipersonella minor. Även om alla dessa budgetposter inbegriper kapacitetsuppbyggnad, är denna dimension särskilt tydlig inom budgetposten för miljö och tropiska skogar, som är den enda budgetpost som ger icke-statliga aktörer möjlighet både att vara genomförandepartner eller genomföra insatser på eget initiativ.

	Övriga tematiska budgetposter			
	1999	2000	2001	Genomsnitt per år
Icke-statliga aktörer totalt	118,7 miljoner euro (77 %)	85,5 miljoner euro (55 %)	75,7 miljoner euro (41 %)	93 miljoner euro (56 %)
1)Icke-statliga aktörer som genomförandepartner	96,2 miljoner euro (81 %)	73,1 miljoner euro (85,5 %)	61,2 miljoner euro (81 %)	77 miljoner euro (83 %)
2)Icke-statliga aktörers egna initiativ (del av budgetposten för miljö och tropiska skogar)	22,5 miljoner euro (19 %)	12,4 miljoner euro (14,5 %)	14,5 miljoner euro (19 %)	16 miljoner euro (17 %)
Budgetposterna totalt	155 miljoner euro	155 miljoner euro	186 miljoner euro	165 miljoner euro

Mekanismen för akuta ingripanden har varit i bruk sedan 2001. Av de 36 operativa projekt som hittills (juni 2002) fått anslag från denna mekanism har 26 genomförts av icke-statliga aktörer. I sex av dessa 26 fall har de involverade icke-statliga aktörerna dock arbetat direkt med den lokala administrationen för att förbättra tillhandahållandet av offentliga tjänster. Till exempel har icke-statliga aktörer i Afghanistan erhållit finansiering för att stödja den lokala administrationen, och i f.d. jugoslaviska republiken Makedonien har de erhållit finansiering för att handha den tekniska översynen av gemenskapens bidrag till ett program för offentliga arbeten (elförsörjning). Av de totalt 20 miljoner euro som anslogs år 2001 för operativa projekt gick 16 miljoner euro till icke-statliga aktörer (varav 1 miljon euro till insatser där icke-statliga aktörer arbetar direkt med lokala administrationer för att förbättra offentliga tjänster).

För att ge en bild av omfattningen beräknas de totala anslagen från de tematiska budgetposterna till följande:

	TEMATISKA BUDGETPOSTER TOTALT			
	1999	2000	2001	Genomsnitt per år
Totala anslag till icke-statliga aktörer	497,7 miljoner euro (52 %)	471,1 miljoner euro (51,5 %)	511,7 miljoner euro (53 %)	493 miljoner euro (52 %)
1)Icke-statliga aktörer som genomförandepartner (livsmedelsförsörjning, Europeiska initiativet för demokrati och mänskliga rättigheter, mekanismen för akuta ingripanden, övriga tematiska budgetposter)	271,2 miljoner euro (54,5 %)	256,1 miljoner euro (54 %)	295,2 miljoner euro (58 %)	274 miljoner euro (56 %)
2)Icke-statliga aktörers egna initiativ (samfinansiering, decentraliserat samarbete, del av budgetposten för miljö och tropiska skogar)	226,5 miljoner euro (45,5 %)	215 miljoner euro (46 %)	216,5 miljoner euro (42 %)	219 miljoner euro (44 %)
Totala åtaganden inom ramen för budgetposterna	958 miljoner euro	914,6 miljoner euro	972 miljoner euro	948,2 miljoner euro

1.3.3. Geografiska instrument

I rådets och kommissionens gemensamma uttalande om gemenskapens utvecklingspolitik förespråkas ett så brett deltagande som möjligt av alla samhällssektorer i utvecklingsprocessen. Genom Cotonouavtalet med AVS-staterna görs delaktighet på alla nivåer av samarbetet till en rättslig och väl underbyggd skyldighet, som syftar till att främja dialogen mellan de nationella myndigheterna och de icke-statliga aktörerna i landet. I andra regioner medger de politiska samsarbetsramarna delaktighet främst vid genomförandet av projekt och program. Ökat stöd till det civila samhället kan märkas, och initiativ tas i alla regioner för att ytterligare involvera de icke-statliga aktörerna i dialoger och samråd.

- (1) I det **partnerskapsavtal som undertecknades i Cotonou** erkänns att de icke-statliga aktörerna spelar en kompletterande roll i utvecklingsprocessen och kan bidra till den. Icke-statliga aktörer kommer, när så är lämpligt, att underrättas om och inbegripas i samråd om samsarbetsstrategier. De kommer att tilldelas finansiella resurser, involveras i genomförandet av samsarbetsprojekt och samsarbetsprogram samt ges stöd för kapacitetsuppbyggnad inom viktiga områden, så att de kan stärka sin kompetens. Samrådet under det första skedet av programplaneringsprocessen har i allmänhet varit tillfredsställande, men bör förbättras inför översynsprocessen. Av de analyser som hittills gjorts framgår att i de flesta länder (48 av 55) har samråd genomförts med de icke-statliga aktörerna och som en följd av detta har landstrategidokument anpassats i mer än 50 % av fallen (i 30 länder av 55). I många länder (32 av 55) har medel öronmärkts för icke-statliga aktörers kapacitetsuppbyggnad och nätverkssamarbete. Dessa medel utgör ungefär 5 % av de tilldelade programmedlen (166 miljoner euro av 3,5 miljarder euro).
- (2) Icke-statliga aktörer har sedan gammalt varit privilegierade partner i EU:s samsarbete med **Sydafrika**. Före 1994 fanns en särskild budgetpost för stöd till offren för apartheid som var inriktad på finansiering av lokala icke-statliga organisationer och samhällsbaserade organisationer. Efter det att apartheidpolitiken hade avskaffats gjorde den sydafrikanska regeringen samråd och samsarbete med det civila samhället till en politisk prioritering. I EU:s

handels-, utvecklings- och samarbetsavtal med Sydafrika anges att dialog och partnerskap mellan statliga myndigheter och icke-statliga utvecklingspartner och -aktörer kommer att främjas. Icke-statliga organisationer och samhällsbaserade organisationer hör till de samarbetspartner som är berättigade till finansiellt och tekniskt bistånd. Andra organ kan berättigas till stöd om båda parterna är ense om detta. I fleråriga vägledande program för 1997–1999 respektive 2000–2002 fastställs att ett vägledande anslag på 25 % av de tillgängliga resurserna inom ramen för EPRD kommer att avsättas för decentraliserat samarbete, antingen i form av direkta bidrag eller partnerskapsprogram där regeringsdepartement och icke-statliga aktörer deltar. Även om avtalet om handel, utveckling och samarbete inte innehåller någon särskild bestämmelse om samråd med icke-statliga aktörer i programplaneringsfasen tillämpas nu Cotonouavtalet, som undertecknats av Sydafrika. Följaktligen är icke-statliga aktörer för närvarande involverade i utformningen av det nya fleråriga vägledande programmet (2003–2006).

- (3) Inom ramen för **Meda**-programmet deltar icke-statliga aktörer framför allt på regional nivå, genom Forumet för det civila samhället i Europa och Medelhavsområdet och åtskilliga forum inom olika sektorer. Projekt inom Meda som är särskilt inriktade på att främja det civila samhället omfattar framför allt kapacitetssuppleering som kan leda till att dialogen mellan icke-statliga aktörer och myndigheter i partnerländerna stärks och informationsutbyte och varaktiga kontakter mellan nätverkspartner och deltagande i projektgenomförandet uppmuntras. Inom ramen för de sociala fonder eller projekt som rör lokal utveckling i regionen deltar icke-statliga aktörer i genomförandet och ofta även i planeringen.
- (4) I förslaget till ny förordning om länderna i **Asien och Latinamerika**⁵ innefattas olika icke-statliga aktörer bland de enheter som är direkt berättigade till stöd inom ramen för gemenskapens utvecklingssamarbete. Detta var fallet redan inom ramen för den föregående ALA-förordningen ((EEG) nr 443/92), där det angavs att stödmottagarna och samarbetsparterna kan innefatta andra enheter än stater och regioner. I förslaget till ny förordning anges också att samarbetet kommer att stödja utvecklingen av närmare förbindelser mellan partnerländerna i Asien och Latinamerika och EU, så att ett utbyte kan ske till ömsesidig nytta för parterna, särskilt mellan ekonomiska och sociala enheter och enheter som är verksamma inom områdena kultur, undervisning och vetenskap. I de nuvarande strategidokumentet för länderna, regionerna och subregionerna läggs stor vikt vid det civila samhällets organisationer.

I **Latinamerika** har en politisk dialog etablerats mellan EU och Rio-gruppen där hela Latinamerika deltar. En politisk dialog förs även på de tre subregionala nivåerna med San José-gruppen samt med Mexiko, Andinska gemenskapen och Mercosur, vilken innefattar en parallell dialog med det civila samhället. Ett ökat stöd till det civila samhället kan märkas i den nya generationen av avtal. Det associeringsavtal som paraferades med Chile i juni 2002 och det avtal som är under förhandling med Mercosur innehåller bestämmelser om dialog och samarbete med det civila samhället.

⁵ KOM(2002) 340 av den 2 juli 2002

De ikraftvarande avtalen mellan gemenskapen och de asiatiska länderna innehåller ingen lagstadgad skyldighet att samråda med det civila samhället. Dock har en dialog förts inom ramen för formella strukturer, såsom EU-Indienforumet och ASEM-forumet.

- (5) Gemenskapens bistånd till **Västra Balkan** för att bidra till stabiliserings- och associeringsprocessen är inriktat på att bygga upp en institutionell, rättslig, ekonomisk och social ram och att främja marknadsekonomi. Det politiska läget i vissa regioner kan göra det nödvändigt att ge stödet direkt till andra mottagare än staten. Staten, organ under FN:s jurisdiktion och administration, federala, regionala eller lokala organ, offentliga eller halvoffentliga organ, arbetsmarknadens parter, organisationer som ger stöd till företag, kooperativ, ömsesidiga bolag, sammanslutningar, stiftelser och icke-statliga organisationer är alla berättigade till gemenskapsbistånd. Det finns tre instrument för stöd till det civila samhället i Västra Balkan: Cards nationella program (inriktat sig på sociala aspekter, demokrati och stabilisering), Cards regionala program och Europeiska initiativet för demokrati och mänskliga rättigheter. En av prioriteringarna för Cards regionala fonder är att stödja en demokratisk stabilisering och det civila samhället, inbegripet rättigheter för minoriteter, medier och sunt styrelseskick. Som ett komplement till Cards nationella program och Europeiska initiativet för demokrati och mänskliga rättigheter kommer icke-statlig verksamhet inom områdena mänskliga rättigheter, grundläggande friheter och hållbar utveckling att främjas.
- (6) Partnerskaps- och samarbetsavtal utgör grunden för samarbetet med de 13 länder i **Östeuropa och Centralasien**⁶ som erhåller stöd från Tacis-programmet. Tacis syftar till att främja en övergång till marknadsekonomi och stärka demokratin och rättsstaten i partnerländerna. Stöd till det civila samhället ingår i det bredare området "Stöd till institutionell, rättslig och administrativ reform". Projekt och åtgärder tas med i de finansieringsplaner som kommissionen och partnerlandet kommer överens om på basen av en dialog om frågor av gemensamt intresse för båda parterna. Det finns inga särskilda bestämmelser om att icke-statliga aktörer skall involveras i utformningen av de vägledande programmen och åtgärdsprogrammen. "Stöd till det civila samhället" har valts som ett prioriterat område i de flesta av landstrategidokumenterna.

De belopp som under de tre senaste åren anslagits för icke-statliga aktörer inom ramen för de geografiska instrumenten kan beräknas till ungefär följande (i miljoner euro och i procent av det årliga anslaget):

⁶ Armenien, Azerbajdzjan, Vitryssland, Georgien, Kazakstan, Kirgizistan, Moldavien, Mongoliet, Ryssland, Tadzjikistan, Turkmenistan, Ukraina, Uzbekistan. Med nio av dessa finns ikraftvarande partnerskaps- och samarbetsavtal (inte med Vitryssland, Mongoliet, Tadzjikistan och Turkmenistan)

	Geografiska instrument			
	1999	2000	2001	Årligt genomsnitt
AVS (inbegripet Sydafrika)				
Totalt anslag till icke-statliga aktörer	188,6 miljoner euro (7 %)	151 miljoner euro (4 %)	66,6 miljoner euro (4,3 %)	135,4 miljoner euro (5 %)
Icke-statliga aktörer som genomförandepartner	188,6 miljoner euro (100 %)	151 miljoner euro (100 %)	66,6 miljoner euro (100 %)	135,4 miljoner euro (100 %)
Icke-statliga aktörers "egna initiativ"				
Totalt anslag till icke-statliga aktörer	2 692 miljoner euro	3 757 miljoner euro	1 554 miljoner euro	2 667,6 miljoner euro
Meda				
Totalt anslag till icke-statliga aktörer	7,75 miljoner euro (0,7 %)	57,7 miljoner euro (5,5 %)	52miljoner euro (5,7%)	39,2 miljoner euro (3,9 %)
Icke-statliga aktörer som genomförandepartner	7 miljoner euro (90%)	27,7 miljoner euro (48 %)		11,6 miljoner euro (30%)
Icke-statliga aktörers "egna initiativ"	0,75 miljoner euro (10%)	30miljoner euro(52%)	52miljoner euro (100%)	27,6miljoner euro (70%)
Totalt anslag	1037,9 miljoner euro	1047,7 miljoner euro	909,1 miljoner euro	998,2 miljoner euro
Latinamerika				
Totalt anslag till icke-statliga aktörer	41,8 miljoner euro (20 %)	68,8 miljoner euro (24,8%)	92,6 miljoner euro (30,8 %)	67,7 miljoner euro (25,8%)
Icke-statliga aktörer som genomförandepartner	41,8 miljoner euro (100 %)	68,8 miljoner euro (100 %)	92,6 miljoner euro (100 %)	67,7 miljoner euro (100 %)
Icke-statliga aktörers "egna initiativ"				
Totalt anslag	208,5miljoner euro	277,9miljoner euro	300,2miljoner euro	262,2miljoner euro
Asien				
Totalt anslag till icke-statliga aktörer	85 miljoner euro (24,3%)	95 miljoner euro (19,8 %)	110 miljoner euro (27 %)	97 miljoner euro (23,5 %)
Totalt anslag till icke-statliga aktörer som genomförandepartner	50 miljoner euro (58,8 %)	55 miljoner euro (57,9%)	60 miljoner euro (54,5 %)	55 miljoner euro (56,7 %)
Totalt anslag till icke-statliga aktörers "egna initiativ"	35 miljoner euro (41,2%)	40 miljoner euro (42,1%)	50 miljoner euro (45,5 %)	42 miljoner euro (43,3 %)
Totalt anslag	348,8 miljoner euro	480,9 miljoner euro	407,6 miljoner euro	412,4 miljoner euro
Västra Balkan (Cards)				
Totalt anslag till icke-statliga aktörer	55 miljoner euro (14,6%)	103 miljoner euro (12 %)	102 miljoner euro (12,4 %)	87 miljoner euro (12,7%)
Totalt anslag till icke-statliga aktörer som genomförandepartner	55 miljoner euro (100 %)	103 miljoner euro (100 %)	102 miljoner euro (100 %)	87 miljoner euro (100 %)
Totalt anslag till icke-statliga aktörers "egna initiativ"				
Totalt anslag	376,1 miljoner euro	859,7 miljoner euro	822,1 miljoner euro	685,9 miljoner euro
Östeuropa och Centralasien (Takis)				
Totalt anslag till icke-statliga aktörer	43,7 miljoner euro (11 %)	65,6 miljoner euro (14,6 %)	42,4 miljoner euro (10,4 %)	50,6 miljoner euro (12,1 %)
Totalt anslag till icke-statliga aktörer som genomförandepartner		14 miljoner euro (21,3 %)	3 miljoner euro (7 %)	5,7 miljoner euro (11,3 %)
Totalt anslag till icke-statliga aktörers "egna initiativ"	43,7 miljoner euro (100 %)	51,6 miljoner euro (78,7 %)	39,4 miljoner euro (93 %)	44,9 miljoner euro (88,7 %)

Totalt anslag	397,1 miljoner euro	448,5 miljoner euro	407,8 miljoner euro	417,8 miljoner euro
Totalt anslag till icke-statliga aktörer	421,8 miljoner euro (8,3%)	541,1 miljoner euro (7,8%)	465,6 miljoner euro (10,58%)	476,1 (8,7%) miljoner euro
1) Icke-statliga aktörer som genomförandepartner	342,4 miljoner euro (81,2 %)	419,5 miljoner euro (77,5 %)	324,2 miljoner euro (69,6 %)	362 miljoner euro (76 %)
2) Icke-statliga aktörers "egna initiativ"	79,4 miljoner euro (18,8 %)	121,6 miljoner euro (22,5 %)	141,4 miljoner euro (30,4 %)	114,1 miljoner euro (24 %)
Totalsumma som anslagits	5060,4 miljoner euro	6871,7 miljoner euro	4400,8 miljoner euro	5444,3 miljoner euro

2. VAD EUROPEISKA GEMENSKAPEN VILL UPPNÅ GENOM INVOLVERING AV ICKE-STATLIGA AKTÖRER I UTVECKLINGSPROCESSEN

2.1. Icke-statliga aktörer i Europeiska gemenskapens utvecklingspolitik, inbegripet handel

Icke-statliga aktörer håller stegvis på att i praktiken bli en nyckelpartner i gemenskapens utvecklingspolitik. En bred dialog mellan institutioner och medborgare kan ge värdefulla bidrag till utformningen och genomförandet av strategier för fattigdomsbekämpning och strategier inriktade på utvecklingsmålen för det nya årtusendet och bidrar också till att främja en sunt styrelseskick, demokratisering och respekten för de mänskliga rättigheterna. Samarbetspolitiken och samarbetsprogrammen blir mer relevanta och deras genomförbarhet förbättras inom nyckelområdena konfliktförebyggande och konfliktlösning, mänskliga rättigheter samt handel och utveckling.

Särskilt när det gäller handelspolitiken har kommissionen sedan 1998 anordnat möten i Bryssel med icke-statliga aktörer, inbegripet representanter för nätverk för icke-statliga aktörer som är specialiserade på handel och utvecklingsfrågor. Processen ses över regelbundet. Det har utvecklats till en viktig pågående del av kommissionens arbetsprogram och det har varit särskilt värdefullt i samband med arbetet inför ministermötena inom Världshandelsorganisationen, i synnerhet mötet i Doha (november 2001). De organisationer som deltar kan uppmärksamma Europa och sina kontakter i utvecklingsländerna på relevanta frågor. Härigenom ges möjlighet att peka på problem och upprätthålla ett informationsutbyte mellan båda sidor. Processen följer noggrant utvecklingen i förhandlingarna om utvecklingsagendan från Doha och är flexibel och när så är lämpligt sträcker den sig till att omfatta andra handelsförhandlingar (Bilaga 1 Icke-statliga aktörers deltagande i utformningen av avtal om ekonomiskt partnerskap (AVS-länderna).

Icke-statliga aktörer kan delta i dialogen om olika politikområden mellan EU och ett tredje land genom att de ges möjlighet att föra fram sina åsikter och informeras om de breda riktlinjerna för samarbetet och, om möjligt, även om förhandlingarna om nya avtal.

Gemenskapen främjar icke-statliga aktörers deltagande i beslutsprocessen på landsnivå enligt demokratiska principer samt vid utformningen av partnerregeringarnas nationella utvecklingsstrategier och kommissionens landstrategidokument. Gemenskapens mål med att främja en ökad involvering är att bidra till att göra alla mottagare delaktiga i utvecklingsstrategierna, stegvis befästa ansvariga, sunda och demokratiska institutioner, underlätta utövandet av medborgarskap och underlätta partnerskap mellan offentliga och privata organ. Detta i sin tur kommer att underlätta genomförandet av utvecklingsstrategierna.

Gemenskapen försöker uppnå dessa mål i nära samordning med andra biståndsgivare, särskilt medlemsstaterna. EU kommer att intensifiera sitt arbete för att öka medvetenheten hos berörda myndigheter om behovet av att främja och underlätta kontakter på den lämpligaste nivån mellan olika typer av aktörer i utvecklingsprocessen. En dialog mellan berörda myndigheter och de mest relevanta icke-statliga aktörerna kommer att främjas. Denna dialog kan ge icke-statliga aktörer möjlighet att framföra sina behov och synpunkter och följaktligen underlätta deras deltagande i utvecklingsprocessen.

I detta sammanhang vill gemenskapen att icke-statliga aktörer skall involveras i fem olika steg av utvecklingsprocessen: utformningen av den nationella utvecklingsstrategin, utformningen av gemenskapens åtgärdsstrategi, den politiska dialogen när man väl har kommit överens om insatssektorerna, genomförandet och översynsprocessen. För att uppnå detta bör icke-statliga aktörer ges såväl finansiella resurser som stöd för kapacitetsuppbyggnad inom viktiga områden för att förstärka sin egen kapacitet.

För att icke-statliga aktörer skall kunna involveras i den politiska dialogen och få tillgång till finansiering vill gemenskapen att deras verksamhet skall vara öppen och medge insyn. Kriterierna för att vara berättigad att ansöka om finansiering bör anpassas och utvecklas från land till land. I allmänhet kan gemenskapen stödja icke-statliga aktörer som delar målen att främja fattigdomsbekämpning, sunt styrelseskick och hållbar utveckling och som kan bevisa sin kompetens för arbete inom viktiga utvecklingsområden: att tillgodose utsatta samhällsgruppers behov inbegripet kvinnors/mäns specifika behov, miljöproblem, mänskliga rättigheter och demokrati, främjande av sunt styrelseskick, främjande av ekonomisk och social utveckling samt främjande och stärkande av den sociala och politiska dialogen. En tydlig organisationsstruktur som speglar de grundläggande principerna demokrati, öppenhet och ansvarighet, samt oberoende av stat och myndigheter är också grundläggande villkor för att få tillgång till finansiering.

EU kommer, företrädesvis i samarbete med partnerlandets regering, att tillhandahålla stöd för förbättring av de icke-statliga aktörernas förmåga att delta i den politiska dialogen på ett konstruktivt sätt. Detta kan förbättra kvaliteten vid utformningen av politiken och underlätta en stegvis involvering av de icke-statliga aktörerna i utvecklingsprocessen.

Särskild uppmärksamhet kommer också att ges till små organisationer och organisationer på gräsrotsnivå, som har kapacitet att nå ut till och företräda utsatta och isolerade befolkningsgrupper. Gräsrotsorganisationernas bidrag till debatten om riktlinjer och genomförandet av strategier är viktigt för att minska fattigdomen och uppnå utvecklingsmål som är närmare befolkningen och de platser där behoven finns. Att underlätta en dialog på decentraliserad grund mellan lokala myndigheter och gräsrotsorganisationer är också viktigt då direkt samråd med icke-statliga aktörer på regeringsnivå inte är möjligt. I många utvecklingsländer förhindrar en starkt centraliserad styrning och fokusering på verksamheten i urbana områden att alla samhällssektorer deltar i dialogen, emedan många grupper och områden är utestängda från samråds- och beslutsprocessen. Detta gäller särskilt i länder som täcker en stor geografisk yta. En övergång i många utvecklingsländer till mer decentraliserade system för styrning kommer att öka behovet av att biståndsmottagarna deltar i fastställandet av prioriteringar och övervakningen av budgetgenomförandet.

Icke-statliga aktörer från industriländerna som är på plats i ett land kan spela en viktig roll i detta avseende. De kan hjälpa till att underlätta och främja inledandet eller befastandet av en dialog inom landet och hjälpa nyckelorganisationer att delta i dialogen, programplaneringen och utformningen av program inom vilka icke-statliga aktörer kan tilldelas resurser. Dessa verksamheter bör gynnas genom att förmedla kunskap till landsbygdsbefolkningen och marginaliserade befolkningsgrupper, vilket främjar inte endast "deltagande av alla samhällssektorer" utan också delaktigheten i utvecklingsprocessen i stort.

Slutligen är det också nödvändigt att för uppföljningen av icke-statliga aktörers insatser närmare utarbeta resultatindikatorer som en grund för ett gemensamt kontrollsystem.

2.2. Dialog, samråd och andra former av deltagande

Samråd om landstrategidokument kommer att uppmuntras systematiskt enligt en flexibel och skräddarsydd metod. Ett bra exempel är icke-statliga aktörers deltagande i utformningen av gemenskapens åtgärdsstrategi för både Kamerun och Uganda (bilaga 1). Man bör emellertid komma ihåg att det finns utrymme för förbättringar och att ytterligare insatser kommer att göras under genomförande- och översynsfaserna för att befästa de icke-statliga aktörernas deltagande i utvecklingsprocessen i dessa länder.

Initiativ för att involvera icke-statliga aktörer på övernationell nivå har genomförts i Latinamerika (uppföljningen av Rio-deklarationen, förberedelserna inför toppmötet i Madrid, San José-dialogen, EU-Mercosurforumet för företagsdialog).

Icke-statliga aktörer inbjöds att delta i regionala seminarier om förberedandet av förhandlingarna om avtalet om ekonomiskt partnerskap mellan AVS och EU år 2001. Syftet är att anordna gemensamma (AVS-EG) samråd under hela förhandlingsprocessen, med stöd av Ecosoc och de icke-statliga organisationernas plattformar.

Närmare uppgifter om dessa initiativ finns i bilaga 1.

2.3. Olika slags insatser från icke-statliga aktörer

Det finns en grundläggande skillnad mellan icke-statliga aktörer som genomför projekt som uttryckligen syftar till att genomföra landstrategidokumentet eller passar in inom ramen för de sektoriella eller geografiska prioriteringar som fastställts av kommissionen (icke-statliga aktörer som "genomförandepartner") och icke-statliga aktörer som kommer med egna initiativ/förslag som kommissionen kan besluta att stödja (icke-statliga aktörers egna initiativ). Dessa två olika typer av förbindelser mellan icke-statliga aktörer och gemenskapen kommer att finnas även i fortsättningen och jämvikt måste uppnås mellan de två typerna av stöd. Särskilt i det andra fallet grundas de icke-statliga aktörernas verksamhet på självbestämmande och initiativrätt inom ramen för de förfaranden som gäller för varje instrument. Som genomförandepartner förbinder sig de icke-statliga aktörerna att leverera i enlighet med det kontrakt de undertecknat.

Gemenskapens samarbetsinstrument förvaltas i allt större utsträckning på ett sätt som stöder icke-statliga aktörer i utvecklingsländerna och ger dem möjlighet att ansöka om finansiering antingen på egen hand eller i nära partnerskap med icke-statliga aktörer från industriländerna.

I bilaga 2 ges exempel på intressanta fall där icke-statliga aktörer deltar i genomförandet av projekt (som leverantör, underleverantör eller annat) i alla geografiska regioner. Några exempel på program där icke-statliga aktörer genomför insatser på eget initiativ finns i bilaga 3.

3. FÖRBÄTTRAD KVALITET I PROCESSEN FÖR DELAKTIGHET

3.1. Respektive roller för Europeiska gemenskapens delegationer och huvudkontor

Delegeringsprocessen, som inleddes 2001 och kommer att ha utsträckts till alla delegationer före slutet av 2003, kommer att hjälpa till att förbättra kvaliteten på processen för delaktighet i gemenskapens utvecklingspolitik. Delegeringen kommer att leda till en stegvis överföring av resurser och ansvar till Europeiska gemenskapens delegationer. God samordning mellan gemenskapens delegationer och huvudkontor är av avgörande betydelse. Då omständigheterna så tillåter kommer delegeringsprocessen att åtföljas av decentralisering till myndigheterna i partnerländerna.

Delegationschefen kommer att spela en allt viktigare roll i urvalsprocessen när det gäller att bland de icke-statliga aktörernas egna initiativ välja ut projekt för samfinansiering. I detta sammanhang bör delegationschefen säkerställa att det finns en godtagbar nivå av samstämmighet mellan dessa initiativ och hela samarbetsstrategin samt befintliga eller planerade gemenskapsprogram i det berörda landet. Vad gäller andra instrument kommer delegationschefen att ha ett avgörande ansvar för handhavandet av de icke-statliga aktörernas tillgång till finansiering. Inom ramen för Cotonouavtalet har de flesta AVS-staternas regeringar överenskommit med gemenskapen att förbinda sig att ge stöd till icke-statliga aktörer genom att i landstrategidokumentet till detta syfte avsätta ett EUF-belopp. I processen för genomförande av dessa nya bestämmelser förväntas AVS-staternas nationella myndigheter, gemenskapens delegationer och de icke-statliga aktörernas företrädare gemensamt bestämma vilka typer av aktörer och verksamheter som skall stödjas. Vad gäller förvaltningen av medel och finansieringsbeslut avseende icke-statliga aktörers verksamhet bör delegationschefen ha det främsta ansvaret, som ett resultat av den ständiga dialogen mellan parterna i det löpande programmet.

Bristen på politisk vilja hos de nationella regeringarna att involvera icke-statliga aktörer samt dessa aktörers undermåliga organisation och kapacitet är två stora problem som delegationscheferna ofta möter i ett antal länder, och inte nödvändigtvis de fattigaste. Förbättrad samordning med medlemsstaterna är ett effektivt sätt att stärka den politiska dialogen med nationella myndigheter om detta problem och att underlätta och stödja icke-statliga aktörers förmåga att utnyttja alla de möjligheter som erbjuds i utvecklingsprocessen. Samråd om landstrategidokumentet kan visa sig vara ett användbart verktyg för att från början definiera hur politiken skall se ut gentemot de icke-statliga aktörerna och för att ge icke-statliga aktörer möjlighet att komma fram och presentera sina idéer, främja debatten i samhället och bidra till att befästa demokratiska system.

Delegationschefen kommer att spela en central roll när det gäller att främja och underlätta dialogen mellan icke-statliga aktörer och berörda myndigheter. Delegationschefen bör, såsom anges ovan, säkerställa ett nära samarbete med EU:s medlemsstater och de internationella organ och organisationer som redan arbetar med

relevanta icke-statliga aktörer (t.ex. Världshandelsorganisationen (WTO), Världsbanken, UNDP, WHO, ILO, Unicef, europeiska icke-statliga organisationer, internationella handelskammare, internationella förbund för lokala myndigheter etc.). Huvudkontorets roll kommer att vara att stödja delegationerna genom att sprida information om god praxis och bra metoder samt garantera en konsekvent politik och en sammanhängande process.

3.2. Rollfördelningen mellan icke-statliga aktörer i industriländerna respektive i utvecklingsländerna

Icke-statliga aktörer i utvecklingsländerna klarar inte alltid av att dra nytta av de möjligheter som finns att delta i utvecklingsprocessen. De kan ha en svag organisationsstruktur, vara oerfarna eller vara verksamma i en svår miljö. En förbättring av de icke-statliga aktörernas förmåga att delta i dialogen med biståndsgivare och nationella och regionala myndigheter i mottagarländerna bör leda till ett bättre beaktande av de behov som finns på lokal nivå.

Att stärka det civila samhället i utvecklingsländerna, vilket är en lång och tidskrävande process, är en prioritering. Det bästa tillvägagångssättet förefaller att vara att underlätta processer ”nerifrån uppåt” (”bottom-up”) och processer för ökad delaktighet som resulterar i att det skapas nationella strukturer eller plattformar som representerar olika aktörers intressen och strävanden. Dessa strukturer utgör, med lämpligt stöd, ofta en grund på vilken man stegvis kan bygga nätverk på olika nivåer. Information och åtgärder för att öka medvetenheten är förutsättningar för varje framgångsrik strategi för att bygga upp kapaciteten hos icke-statliga aktörer. Erfarenheten visar att dessa strategier bör inriktas på intern struktur och organisation, gruppbyggande (för bredare nätverk), utveckling av ledarskapsförmåga, analysförmåga och förmåga att driva olika frågor och hållbara mekanismer för insamling av medel etc. De icke-statliga aktörernas program för kapacitetsbyggande behöver diskuteras med de icke-statliga aktörerna själva, med andra biståndsgivare och med berörda myndigheter för att skapa lokala strategier för kapacitetsuppbyggnad som är sammanhängande och anpassade till landet.

Stödet för kapacitetsuppbyggnad bör också inriktas på att hjälpa icke-statliga aktörer att utveckla sin förmåga att delta i dialogen om globala skeenden, konventioner och konferenser inom ramen för sådana forum eller vid möten som äger rum parallellt.

Att involvera de lokala samhällena och använda deras kunskap är också särskilt relevant i samband med riskförebyggande och katastrofberedskap, eller när det gäller att hjälpa marginaliserade grupper, exempelvis ursprungsbefolkningar.

Det är nödvändigt att uppmuntra dialogen mellan icke-statliga aktörer i industriländerna och utvecklingsländerna liksom utbytet mellan utvecklingsländernas aktörer. Detta håller på att bli en av utvecklingspolitikens nyckeluppgifter. Dialoger som koncentreras kring ömsesidiga intressen, problem och behov bör stödjas och underlättas allt mer. Alla typer av icke-statliga aktörer i EU (icke-statliga humanitära organisationer eller biståndsorganisationer, arbetsmarknadens parter, forskningsanläggningar, kulturella sammanslutningar, medier) kan spela en avgörande roll när det gäller att öka medvetenheten om utvecklingsfrågor i Europa, stödja och identifiera lämpliga partner bland de icke-statliga aktörerna i utvecklingsländerna och bygga upp deras kapacitet.

De icke-statliga aktörerna i industriländerna har stor erfarenhet och har utvecklat sin verksamhet främst på nivån för organisation och nätverkssamarbete, varför de kan tala med och nå ut till alla aktörer i det civila samhället. De förmår därför förmedla sin kunskap till andra aktörer, vilket är avgörande för att uppnå delaktighet inom alla områden, exempelvis den sociala sektorn och företagssektorn (med ekonomiska och sociala partner), den akademiska världen, media etc. Industriländernas icke-statliga aktörers roll i utvecklingsländerna håller stegvis på att ändras genom att de går från projektgenomförande till kapacitetsuppbyggnad genom att hjälpa sina partner i utvecklingsländerna att bli aktiva, trovärdiga och välstrukturerade. Som exempel på denna utveckling kan nämnas tre program för stöd till FONGS (Fédération des Organisations Non Gouvernementales du Sénégal) som mellan 1991 och 2001 finansierades genom budgetpost B7-6000 (se bilaga 2 för närmare information).

Den utmaning som partnerna från industriländerna bör ta itu med är att bygga vidare på denna utveckling, utveckla ett närmare partnerskap med sina lokala motparter och stegvis upphöra med direkta insatser på operativ nivå. Utmaningen för biståndsgivarna är att stödja denna utveckling.

4. SLUTSATS

Icke-statliga aktörer involveras i allt större utsträckning i gemenskapens utvecklingspolitik i alla olika samarbetsprogram och dialoger om politiken med partnerländerna. För att ge en bild av omfattningen kan det sägas att varje år förvaltas omkring 1,4 miljarder av gemenskapens årliga offentliga utvecklingsbistånd på 7 miljarder euro (20 %) av eller tillsammans med icke-statliga aktörer. Initiativ har tagits i alla regioner för att utveckla dialogen mellan EU och det civila samhället i partnerländerna, samt med myndigheterna och Europeiska kommissionen.

Genomförandet av principen om icke-statliga aktörers deltagande i utvecklingsprocessen kommer att utvecklas med tiden, som ett resultat av de erfarenheter som görs. För detta kommer det att krävas experimenterande, identifiering av bästa metoder, flexibilitet och institutionellt nyskapande. Detta innebär att man måste anpassa metoden efter landet och ta hänsyn till varierande politiska förhållanden, dessa aktörers organisationsnivå och befintliga traditioner eller mekanismer för dialog. Det betyder att man måste acceptera att ett fullgott informationsflöde, ökad medvetenhet, stöd till organisering av de icke-statliga aktörerna i plattformar, forum eller sammanslutningar på olika nivåer – som kanske inte finns från början – är långsiktiga mål om man vill uppnå en verklig involvering av dessa aktörer. Det innebär också att man måste tillhandahålla de mänskliga och finansiella resurser som behövs för att garantera ett ordentligt stöd för och uppföljning av dialogprocessen mellan partnerländernas regeringar, icke-statliga aktörer och delegationer.

Det krävs även lämpliga övervakningssystem baserade på realistiska och relativt enkla indikatorer för att kontrollera kvaliteten på processen för deltagande och dess mervärde för utformningen och genomförandet av politiken. Dessa verksamheter är föremål för utvärderingar och slutrapporter, som en del av det redan etablerade feedbacksystemet. Utmaningen kommer att vara att bygga vidare på befintliga organisationer, mekanismer och kapacitet samtidigt som man främjar mer strukturerade former av dialog över tiden. Den ”löpande” naturen hos det nya programplaneringssystemet för gemenskapsbistånd kan underlätta en gradvis integrering av icke-statliga aktörer i processen.

Olikheter mellan regionerna förväntas när det gäller de icke-statliga aktörernas involvering i utvecklingsprocessen, både på grund av olika rättsliga bestämmelser i samarbets- och partnerskapsavtalen och den sociala, politiska och historiska bakgrunden. I förklaringen om gemenskapens utvecklingspolitik anges dock att icke-statliga aktörer skall involveras i utvecklingsprocessen. Därför måste en lämplig nivå av samråd och deltagande garanteras i alla partnerländer. Vissa normer bör iakttas, nämligen följande:

- Myndigheterna bör främja icke-statliga aktörers deltagande i utformningen av dokumenten om den nationella utvecklingsstrategin eller strategin för fattigdomsbekämpning, som är den bästa ingångspunkten för deltagande och möjligheten att förbättra dialogen mellan regeringen och de icke-statliga aktörerna. Detta gäller även utvecklingsstrategier eller utvecklingsplaner på regional, provinsial, kommunal eller annan decentraliserad eller sektoriell nivå med berörda myndigheter.
- Det bör finnas ett mera systematiskt samråd med de icke-statliga aktörerna om landstrategidokumentet och genom hela programplaneringsprocessen som en del av diskussionerna om gemenskapens åtgärdsstrategi med berörda nationella myndigheter.
- Involveringen av de icke-statliga aktörerna bör inbegripa diskussioner om handelspolitik och ekonomiskt samarbete.
- Det är av avgörande betydelse att alla intresseområden finns representerade vid samråd. Det måste finnas en balanserad representation av sociala och ekonomiska partner, samt sammanslutningar eller icke-statliga organisationer som representerar olika berörda grupper eller områden.
- Tydlig och förståelig information måste tillhandahållas de icke-statliga aktörerna i god tid så att de skall kunna förbereda sitt deltagande i samråd samt sina svar och förslag. De icke-statliga aktörernas synpunkter bör beaktas och diskuteras på vederbörligt sätt. Lämplig information bör tillhandahållas om resultatet av samråd och dialoger.
- Gemenskapen kommer att fortsätta att uppmuntra icke-statliga aktörer att delta i genomförandet av samarbetsprojekt och samarbetsprogram. I allmänhet kommer gemenskapen att stödja icke-statliga aktörer som delar målen att främja fattigdomsbekämpning, sunt styrelseskick samt demokrati och hållbar utveckling, och som kan bevisa sin kompetens att arbeta inom de viktigaste utvecklingsområdena.
- Kapacitetsuppbyggnad är nödvändig för att göra det möjligt för icke-statliga aktörer att spela en konstruktiv roll i utvecklingsprocessen. Gemenskapen uppmuntrar de icke-statliga aktörerna i industriländerna att fortsätta att förmedla sin kunskap till andra aktörer på biståndsområdet och gå från projektgenomförande till kapacitetsuppbyggnad genom att bistå sina partner i utvecklingsländerna.
- Förbättrad samordning med medlemsstaterna och andra biståndsgivare är ett effektivt sätt att stärka den politiska dialogen med nationella myndigheter och underlätta och stödja icke-statliga aktörers förmåga att utnyttja alla de möjligheter som erbjuds i utvecklingsprocessen.
- Gemenskapen avser att behålla de två befintliga typerna av förbindelser med icke-statliga aktörer: genomförandepartner och icke-statliga aktörers egna initiativ. Dialogen om genomförande kommer därför att fortsätta. De icke-statliga aktörerna

genomför inte enbart verksamheter som utformats på initiativ av kommissionen, utan kan själva besluta om de skall delta i genomförandeverksamhet eller ta uppdrag som utannonseras eller är föremål för anbudsinfordran. Kommissionen har, när den finansierar förslag som utformats på icke-statliga aktörers initiativ, egna urvalskriterier och ett eget administrativt ansvar för dessa beslut. I samband med denna dialog om genomförande avser kommissionen att tillsammans med de icke-statliga aktörerna diskutera system och verktyg för att genomföra systematisk övervakning och utvärdering på alla nivåer.

- Kommissionen kommer att utforma riktlinjer för gemenskapens delegationer om involveringen av icke-statliga aktörer i utvecklingsprocessen. En annan uppsättning riktlinjer för gemenskapens delegationer i AVS-länderna om genomförande av bestämmelserna i Cotonouavtalet beträffande icke-statliga aktörers tillgång till finansiering från EUF håller på att utformas och återspeglar fullständigt andan i Cotonouavtalet om partnerskap. Dessa två uppsättningar riktlinjer utvecklar och kompletterar kommissionens riktlinjer för AVS-länderna ("Programming guidelines no. 6 - The new actors in the partnership").

BILAGOR

Innehåll

BILAGA 1: Exempel på dialog, samråd och andra former av deltagande

BILAGA 2: Fall av gåvobidrag från EG där icke-statliga aktörer deltar som genomförandepartner (leverantör, underleverantör eller annat) i projekt i alla geografiska regioner

BILAGA 3: Fall där icke-statliga aktörer genomför insatser på eget initiativ

BILAGA 1 – Exempel på dialog, samråd och andra former av deltagande

Kamerun

Cotonouavtalets bestämmelser om icke-statliga aktörers deltagande i utvecklingssamarbete gäller för programplaneringen inför nionde EUF. I Kamerun inleddes de icke-statliga aktörernas deltagande dock i förväg, genom två projekt som finansierades med 21,9 miljoner euro från åttonde EUF och utgjordes av ett program för social utveckling i storstäder och ett för decentraliserat samarbete, vilka i ett senare skede omorienterades mot stöd till icke-statliga organisationer. Dessa insatser, som baserades på erfarenheterna från genomförandet av de program för mikroprojekt som finansierades genom sjunde EUF, innebar en möjlighet att pröva nyskapande strategier för kapacitetsuppbyggnad. Genom att utveckla särskilda kommunikationsstöd (pressmeddelanden till det civila samhället, månadsbulletin, webbplats, nätverk för kontakter med pressen) förbättrades dessutom informationen och journalisterna började få en allt viktigare roll. Uppföljningen av dessa insatser kräver uppmärksamhet vilket är tidskrävande för delegationen som måste avdela tillräckliga personalresurser för detta arbete.

Processen för involvering av icke-statliga aktörer i programplaneringen inför nionde EUF inleddes formellt i februari 2001. Valet av de icke-statliga aktörer som kan delta i programplaneringsdiskussionerna baserade sig på den process för delaktighet som Kameruns regering startade inom ramen för initiativet för skuldlättnad för kraftigt skuldyngda fattiga länder (HIPC). På begäran av myndigheterna sändes en delegation ut för att ta fram fakta och identifiera representativa och tillförlitliga icke-statliga aktörer. Det hölls fyra informations- och diskussionsmöten. Delegationen kom fram till att även om de icke-statliga aktörerna var mycket intresserade av att delta aktivt i samarbetsprocessen, var det mycket svårt att identifiera välstrukturerade, representativa icke-statliga aktörer på grund av mångfalden av aktörer med mycket olika mål och kapacitetsnivåer. Dessa slutsatser beaktades när ett utkast till landstrategidokument gjordes i mars 2001. 9 miljoner euro (av ett totalt anslag på 159 miljoner euro) kommer att tillhandahållas för åtgärder som syftar till att strukturera det civila samhället och att främja legitima och representativa organ och för särskilda åtgärder som syftar till att befästa en mekanism för delaktighet i genomförandet och uppföljningen av strategin för fattigdomsbekämpning.

I juli 2001 delades den slutliga versionen av landstrategidokumentet ut till företrädarna för de icke-statliga aktörerna (22 icke-statliga organisationer som valts ut inom ramen för HIPC, internationella icke-statliga organisationer, plattformar för icke-statliga organisationer och företrädare för olika trossamfund) och till företrädare för decentraliserade myndigheter. Därefter hölls ett informationsmöte där EG och företrädare för den nationella utanordnaren deltog. Kommissionsledamoten med ansvar för bistånd undertecknade landstrategidokumentet för Kamerun i Yaoundé den 17 juli 2001. Han sammanträffade med företrädare för icke-statliga aktörer.

Uganda

I Uganda samråddes med icke-statliga aktörer både under förhandlingsprocessen mellan AVS-länderna och EU och under programplaneringen. Samråd skedde med både lokalt baserade organisationer och icke-statliga organisationer. Den privata sektorn är direkt involverad i andra sektorer.

På initiativ från företrädare för lokala icke-statliga aktörer bildades i november 2001 en ledningskommitté för icke-statliga aktörer i syfte att säkerställa regelbunden informationsspridning och en systematisk dialog.

Delegationen beställde en kartläggning som i ett första led i en undersökning bestående av två delar. Det andra ledet innehåller en genomförbarhetsstudie på vilken ett finansieringsförslag för ett program för stöd till det civila samhället kommer att baseras

De icke-statliga aktörernas utvärdering av samrådsprocessen (AVS)

EG:s strategi för att involvera icke-statliga aktörer i utformningen av landstrategidokumentet för Kamerun har utvärderats av de icke-statliga aktörerna själva. En europeisk plattform för icke-statliga organisationer hjälpte till vid sammanställandet av rapporter om de icke-statliga aktörernas deltagande i utformningen av landstrategidokument och nationella vägledande program i Kamerun, Uganda och ytterligare tre pilotländer. De rapporter som utarbetats av icke-statliga aktörer i AVS-länderna inom ramen för ett gemensamt initiativ av det civila samhället i EU och AVS syftade till att granska deltagandet i programplaneringsprocessen. Av rapporterna framgår att försök har gjorts av alla berörda parter att involvera icke-statliga aktörer i programplaneringsprocessen. Emellertid framhävs även flera faktorer som har förhindrat ett effektivt deltagande av det civila samhället i programplaneringsprocessen. Dessa faktorer är främst a) den korta tid som anslagits för samråd, b) kvaliteten på den information som sänts till de icke-statliga aktörerna om processen och tidpunkten för utsändandet av denna information, c) den begränsade spännvidden av de icke-statliga aktörer som involverats i processen, d) bristen på institutionella mekanismer avsedda att underlätta samrådsprocessen och e) otillräcklig återkoppling till de icke-statliga aktörerna om resultatet av samråden. Rapporterna innehåller rekommendationer till EG, regeringarna och de icke-statliga aktörerna själva.

Latinamerika: regional och subregional nivå

Regional nivå

- I sitt meddelande om uppföljning av det första toppmötet mellan Latinamerika, Västindien och Europeiska unionen⁷ föreslog kommissionen att den skall öka sin verksamhet för att genomföra Riodeklarationen genom befintliga samarbetsinstrument, särskilt för att främja mänskliga rättigheter (inbegripet med lokala organisationer och icke-statliga organisationer), stödja demokratin (inbegripet stöd till media), skydda ekonomiska och sociala rättigheter, främja informationssamhället (genom ett särskilt program kallat @lis avsett att förse det civila samhället med moderna kommunikationsmedel).
- Som förberedelse inför toppmötet i Madrid i maj 2002 organiserades ett antal tematiska och sektoriella evenemang organiserades för att utforma bidrag och ståndpunkter till toppmötet i Madrid 2002. Framför allt sammanfördes olika sektorer från både det latinamerikanska och det europeiska civila samhället inom ramen för **olika forum**. Det rörde sig om företag, det civila samhällets organisationer i

⁷

KOM(2000) 670 – 31.10.2000

allmänhet, sociala och ekonomiska kommittéer, vissa särskilda universitet och institut (inom social jämställdhet) samt biskopskonferenser.

Subregional nivå

- **Centralamerika** är ett område där stödet till de icke-statliga organisationernas deltagande har ett antal specifika särdrag, beroende på de ramar inom vilka vårt samarbete genomfördes under 1980- och 1990-talet till följd av interna scenarion med konflikter och folkflykt. En koppling mellan organisationerna i det civila samhället och institutionerna, framför allt inom områdena återställande av freden, återanpassning och befästande av demokratin, eftersträvades från och med 1984, som var startdatum för San José-dialogen. I allmänhet försökte EG involvera det civila samhällets organisationer i övervakningen av sektorsprogram som syftade till genomförande av prioriteringarna för den politiska dialogen (San José), nämligen ökad medvetenhet och dialog med regeringen. I Centralamerika fördes en dialog från och med slutet av 1980-talet med det civila samhällets organisationer, särskilt med tematiska nätverk och universitet. Dialogen fördes på tillfällig grundval tvärsöver de olika program och sektorsstrategier som genomfördes av kommissionen. Denna dialog gav mycket positiva resultat.
- I **södra delen av Latinamerika** genomförs redan samråd på tillfällig grundval. Kommissionen höll en första konferens med organisationer från det civila samhället om förhandlingarna EU-Mercosur/EU-Chile i Bryssel den 12 oktober 2000. Dessutom deltog kommissionen i november 2000 i en konferens med det civila samhällets organisationer om förhandlingarna mellan EU och Chile. Kommissionen anordnade den 12 februari 2002 en andra konferens i Bryssel med det civila samhällets organisationer om förhandlingarna EU-Mercosur/EU-Chile. Vidare inrättade kommissionen/GD RELEX i augusti 2000 en webbplats särskilt ägnad åt förhandlingarna EU-Mercosur respektive EU-Chile där det civila samhällets organisationer kan få mycket information och tillgång till dokument om hur förhandlingarna framskrider.

Mercosur-EU Business Forum (MEBF), som består av företrädare för företag i Europa och Mercosur har gett goda resultat. Två plenarsammanträden ägde rum 1999 och har följts av ett antal andra möten. Vid det tredje plenarsammanträdet den 15–16 maj 2002, strax innan toppmötet i Madrid, antogs en förteckning över handelsunderlättande åtgärder, som understöddes av kommissionen. Vidare har också dialogen med EU:s fackföreningar och med *Forum Consultivo Económico y Social of Mercosur* gett goda resultat. Denna dialog kommer att leda till finansiering av ett projekt om Mercosurs sociala dimension.

Icke-statliga aktörers deltagande i utformningen av avtal om ekonomiskt partnerskap (AVS-länderna)

Avtalen om ekonomiskt partnerskap kommer att ha en allsidig karaktär och kommer att ge AVS-länderna en möjlighet att omorientera sig i riktning mot djupare integrering i världsekonomin. Detta förutsätter naturligtvis att alla berörda aktörer deltar, särskilt företrädare för företagen, arbetsmarknadens parter och det civila samhället i stort. Det är också viktigt att företrädare för parlament och provinsiella myndigheter deltar i denna process. EG har redan inlett en samrådsprocess och har hållit möten med företrädare för det civila samhället i Bryssel och i AVS-länderna. När förhandlingarna inleds kommer

emellertid denna process att intensifieras. Kommissionen kommer att tillhandahålla information, särskilt om de undersökningar och konsekvensbedömningar som den planerar att genomföra. De olika berörda grupperna kommer också att få yttra sig under förhandlingsprocessen. För detta ändamål kommer EG också att förlita sig på de icke statliga aktörernas forum, företagsorganisationer och parlamentariska grupper.

Ett viktigt instrument för denna process är den hållbarhetsbedömning (Sustainability Impact Assessment, SIA) som kommissionen planerar att inleda i september 2002 och som kommer att användas under hela förhandlingarna. Hållbarhetsbedömningen kommer att hjälpa både EU:s och AVS-ländernas förhandlare att fullständigt förstå den ekonomiska, sociala och miljömässiga inverkan av de olika scenarion som kommer att aktualiseras under förhandlingarna. En nyckelkomponent kommer att vara det civila samhällets och företagens deltagande genom särskilda möten i EU och i AVS-regioner genom inrättandet av en SIA-styrgrupp med företrädare för företag, universitet och internationella institutioner samt genom en särskild webbplats om hållbarhetsbedömning med avseende på AVS-länderna.

De viktigaste verksamheterna hittills där icke-statliga aktörer deltar kan sammanfattas enligt följande:

- Institutioner såsom Europaparlamentet (den gemensamma parlamentariska församlingen) och Ekonomiska och sociala kommittén, har anordnat seminarier/särskilda möten i AVS-länderna. Till exempel anordnade ESK regionala seminarier för de ekonomiska och sociala parterna om handel och utveckling, inbegripet avtalen om ekonomiskt partnerskap. Det senaste ägde rum i februari 2002 i Nairobi.
- Dialog med det civila samhället: Kommissionen anordnade den 4 juli 2002 ett välbesökt möte som ett led i dess dialog med det civila samhället. Temat föreslogs av ett nätverk av icke-statliga utvecklingsorganisationer i EU och under mötet diskuterades frågor som exempelvis innehållet i förhandlingarna om avtalen om ekonomiskt partnerskap, utvecklingsdimensionen, överensstämmelsen med Världshandelsorganisationen (WTO) etc. Man enades om att detta var det första steget i en regelrätt samrådsprocess genom hela förhandlingarna om avtalen om ekonomiskt partnerskap.
- Seminarier om avtalen om ekonomiskt partnerskap: Ett antal seminarier om avtalen om ekonomiskt partnerskap har anordnats av forskningsinstitut, *Commonwealth och Francophonie*, medlemsstaterna etc. EG har bidragit till och deltagit i dessa seminarier.

BILAGA 2 – Fall av gävobistånd från EG där icke-statliga aktörer deltar som genomförandepartner (leverantörer, underleverantörer eller annat) i projekt i alla geografiska regioner

I nedanstående tabell ges en översikt över projekt indelade efter region och instrument.

Region/land	Miljo- ner euro	Rubrik
CARDS/Tacis		
Moldova	0,2	Tacis –LIEN programme: Promotion and development of sustainable Health and social care for children affected by neurological and psychiatric disability (Tacis – Lien-programmet: Främjande och utveckling av hållbar hälsovård och samhällsvård för barn med neurologiska och psykiatriska handikapp)
Bosnien och Hercegovina	10,5	IEDHR – Women in Public Life (Europeiska initiativet för demokrati och mänskliga rättigheter – Kvinnor i det offentliga livet)
MEDA		
Algeriet	5,0	Programme d'appui aux associations algériennes de développement (Program för stöd till algeriska biståndsföreningar)
Algeriet	50,0	Projet de développement socio-économique local dans le nord-est (Projekt för social och ekonomisk utveckling i nordöstra Algeriet)
AVS:		
Malawi	7,4	Civic and Voter Education PHASE II (Medborgar- och väljarupplysning, PHASE II)
Zimbabwe	6,0	Decentralised Co-operation programme (Decentraliserat samarbetsprogram)
Rwanda	7,2	Soutien à l'Etat de Droit et aux initiatives de promotion des droits de la personne et de la reconciliation nationale (Stöd till rättsstaten och initiativ för att främja personliga rättigheter och nationell förlikning)
Liberia	52,0	Programme de réhabilitation (Program för återanpassning)
Kongo	24,0	Programme d'appui transitoire au secteur de la santé (PATS) (Program för övergångsstöd till hälso- och sjukvårdssektorn)
ALA-förordningen		
ASIEN:		
Bangladesh	58,3	BRAC Education Programme (Utbildningsprogram)
Bangladesh	28,7	BRAC – Challenging the frontiers of Poverty Reduction (I frontlinjen för minskad fattigdom)
Indien	11,0	PESLE - Programme for enrichment of School level Education (Program för förbättrad utbildning på skolnivå)
Indien	30,0	EIECP - EU - India Economic Cross Cultural Programme (Korskulturellt program mellan EU och Indien)
Regionalt	40,0	ASIA - LINK PROGRAMME (Programmet Asia-Link)
Regionalt	3,5	ASEF - ASIA EUROPE FOUNDATION (Asien-Europastiftelsen)
Regionalt	7,0	AUNP - EU ASEAN UNIVERSITY NETWORK PROGRAMME (Program för nätverk mellan universitet i EU och ASEAN)
LATINAMERIKA:		
Peru	12,0	Lutte contre la pauvreté dans les quartiers défavorisés (Bekämpning av fattigdomen i mindre gynnade områden)
Paraguay	10,0	AMAR
Uruguay	10,5	Creacion de una escuela de Artes y Oficio (Inrättande av en yrkesskola)
Uruguay	6,7	Programa de Apoyo Integral a los sectores Sociales (Program för övergripande stöd till de sociala sektorerna)
Panama	9,8	Promoción de la Igualdad de Oportunidades en Panamá (Främjande av lika möjligheter i Panama)
Paraguay	8,2	Red de Centros de Iniciativas y Desarrollo para la Mujer de Paraguay (Nätverk mellan centrum för initiativ och utveckling för kvinnor i Paraguay)
El Salvador	9,2	Prévention sociale de la violence et de la délinquance juvénile au Salvador (Samhälleligt förebyggande av våld och ungdomsbrottslighet i Salvador)

TEMATISKA		
Europeiska initiativet för demokrati och mänskliga rättigheter	0,7	Programme de renforcement des ONG nationale (Program för förstärkning av nationella icke-statliga organisationer)
Samfinansiering med icke-statliga organisationer	0,2	Appui financier aux activités du GADEC Sénégal (Ekonomiskt stöd till GADEC:s verksamhet i Senegal)
Samfinansiering med icke-statliga organisationer	1,5	ACTION DE LA FONGS de 1991 à 2001 Sénégal (FONGS verksamhet 1991–2001 i Senegal)
Decentraliserat samarbete	0,5	Renforcement des capacités de Collectivités locales – Afrique de l'Ouest (Förstärkning av kapaciteten hos lokala kollektiv – Västra Afrika)
Livsmedels-försörjning	2,8	Relief Society of Tigray, REST, Ethiopia (Relief Society of Tigray, Etiopien)
Livsmedels-försörjning	6,8	AKAMASOA, Madagaskar
Livsmedels-försörjning	2,8	Sécurité Alimentaire; Euronaid, - Soudan (Tryggad livsmedelsförsörjning; EuronAid, Sudan)
Mekanismen för akuta ingripanden	12,8	Former Yugoslavian Republic of Macedonia (FYROM) - housing and reconstruction programme, and confidence-building package (F.d. jugoslaviska republiken Makedonien – Program för bostäder och återuppbyggnad samt ett paket för förtroendeskapande åtgärder)
Mekanismen för akuta ingripanden	4,9	Afghanistan – public broadcasting (Afghanistan – Radiosändningar riktade till allmänheten)
Mekanismen för akuta ingripanden	2	Democratic Republic of Congo–support for the peace process in the DRC (Kongo – Stöd till fredsprocessen i Kongo)

Nedan finns närmare information om ett antal utvalda program.

• **CARDS: Västra Balkan**

Mikroprojekt 7700-MICRO-00-04 inom ramen för Europeiska initiativet för demokrati och mänskliga rättigheter, kontrakt undertecknat i november 2001: Kvinnor i det offentliga livet (Women in Public Life). EG:s bidrag: 10 520 000 euro av en total budget på 10 985 000 euro. Projektet syftar till att stärka förbindelserna mellan kvinnliga parlamentsledamöter eller kommunfullmäktigeledamöter och "vanliga" kvinnor i ekonomiskt mindre utvecklade kommuner i Bosnien och Hercegovina: Bileca, Gornji, Donji Vakuf, Jajce, Bugojno, Stolac och Konjic. Verksamheten koncentreras till åtta seminarier för vilka gemensamma intressen och mål kommer att identifieras och som kommer att bevakas av media. Det eftersträlvade resultatet är att föra vanligt folk närmare politiken och politiska aktörer samt att rapportera om detta till hela befolkningen.

Projektets styrka ligger i delaktigheten på olika nivåer. Samverkan mellan federala, regionala och lokala aktörer skapar kunskap om och förtroende för de olika administrativa strukturerna i Bosnien och Hercegovina. Projektet genomförs över hela landet och inriktas på kvinnor från kommuner i både Federationen och Republika Srpska. Genom att träffa andra kvinnor i beslutsfattande ställning ges målgruppen ett exempel på "bra metoder" för kvinnligt deltagande i politiken.

Ett frågeformulär har delats ut till omkring 200 kvinnor för att få information om deras kunskaper om kvinnor i politiken, tidigare erfarenheter av samarbete med dem samt deras behov av och vilja att etablera regelbundna kontakter. Detta kommer att tillhandahålla viktig bakgrundsinformation när det gäller att bestämma vilka ämnen som skall tas upp vid seminarierna. Två seminarier hölls i januari 2002, i Republika Srpska – i Bileca och

Berkovici. Intresset från kvinnorna var enormt, trots de hinder som orsakades av borgmästaren i kommunen Bileca. För att presentera projektet och identifiera personer som var redo att samarbeta var Forma F tvungen att besöka målområdena flera gånger. Verksamheten förbereds vanligen i samarbete med lokala icke-statliga organisationer, kommunstyrelseledamöter och kommunfullmäktigeledamöter, borgmästare eller ordföranden för kommunfullmäktige (när det gäller Bileca). Samordningsgrupper har inrättats i båda städerna för att samordna framtida möten mellan de kvinnor som deltar i projektet. Forma F besökte ett möte som hölls av en av samordningsgrupperna i Trebinje som en uppföljning av det tidigare projektet, som också finansierades av EG. Denna grupp diskuterade problemen med lagbestämmelserna om start av privata företag. I vissa kommuner bestod svårigheterna bl.a. i att uppmuntra kvinnorna att delta samt olika hinder de lokala myndigheterna lagt i vägen. Båda dessa omständigheter visar tydligt behovet av ytterligare förbättringar inom detta område.

• MEDA

I Meda-programmet används två olika kompletterande metoder för att involvera det civila samhället. För det första, direkt stöd till kapacitetssupplevering och dialog, stöd till en strukturell och operationell förstärkning av det civila samhällets organisationer, uppmuntran till regeringarna att föra en dialog med det civila samhället och involvera det i beslutsfattandet. Denna bilaterala Meda-finansiering kompletterar det direkta stöd som icke-statliga organisationer och andra organisationer i det civila samhället tillhandahåller genom särskilda budgetposter. Den andra metoden är att inskränka genomförandet av lokala utvecklingsprojekt inom denna ram till socialfonder för icke-statliga organisationer och organisationer i det civila samhället. Som exempel på dessa metoder kan nämnas två program i Algeriet:

Den första metoden: Algeriet – Program för stöd till algeriska biståndsföreningar (5 miljoner euro)

De icke-statliga föreningarna i Algeriet har ökat avsevärt i antal. Emellertid lider föreningarna av strukturella brister, inte endast finansiella utan också institutionella, till exempel saknas tydliga mandat, strategier och mekanismer för informationsutbyte och samarbete med varandra. Målet med projektet är att förstärka strukturerna för stöd till icke-statliga aktörer genom att fokusera på utbildning av medlemmar i icke-statliga organisationer inom områdena förvaltning och kommunikation. Inom projektet planeras möten mellan föreningar för att förbättra samverkan och öka deras verksamhets synlighet och inverkan i det algeriska samhället. En fond har också inrättats med avseende på föreningarnas behov och prioriteringar vid deras genomförande av egna utvecklingsprojekt.

Den andra metoden: **Projektet för lokal social och ekonomisk utveckling i nordöstra Algeriet** (50 miljoner euro) inriktar sig på att främja arbetsmetoder för delaktighet genom att involvera det civila samhället i stort (sambälsbaserade organisationer, branschorganisationer, lokala föreningar). Det särskilda målet för detta projekt är att stödja en autonom process för lokal hållbar utveckling i 50 kommuner som är utspridda i 6 wilayate i nordöstra Algeriet, genom att främja produktiva lokala initiativ och därigenom ge mindre gynnade befolkningsgrupper möjlighet till en förbättrad levnadsstandard. Inom projektet planerar man att utarbeta och genomföra strategier och lokala utvecklingsplaner genom en process som involverar befolkningen i dessa samhällen och deras föreningar.

- AVS

Zimbabwe: 7005/000 – Decentraliserat samarbetsprogram. Bidrag: 7,2 miljoner euro. Det decentraliserade samarbetsprogrammet i Zimbabwe (Zimbabwe Decentralised Co-operation Programme, ZDCP) är resultatet av en fyra år lång samrådsprocess med icke-statliga aktörer. Det främjar en regeringspolitik som stöder administrativ decentralisering genom involvering av det civila samhället i processen för att lindra fattigdomen. Programmet stimulerar uppkomsten av ett offentligt-privat partnerskap mellan lokala myndigheter, icke-statliga aktörer och den privata sektorn för att öka effektiviteten i tillhandahållandet av tjänster på landsbygden och i städerna. Programmets övergripande mål är att lindra fattigdomen genom att få lokalsamhällena att förlita sig mer på sig själva och syftet är att förbättra tillhandahållandet av tjänster till lokalsamhällena. Lokala projekt kommer att genomföras i fem samhällen som i 1995 års utvärderingsrapport om fattigdomen klassificeras som mindre gynnade. Projekt kommer att genomföras inom följande huvudområden: ekonomiskt inflytande, tryggad livsmedelsförsörjning, utbildning samt sjuk- och hälsovård.

Programmet är nyskapande ur två aspekter: för det första betonas genom den använda metoden kapacitetsuppbyggnad hos alla deltagande aktörer och främjande av en ökad medvetenhet om miljöfrågor och jämställdhetsfrågor. För det andra garanteras relevans och samstämmighet genom att erfarenheter på lokal nivå kopplas samman med politiska initiativ och krav på nationell och regional nivå. Programmet består således av två delar: en *lokal utvecklingsfond* på distriktsnivå/stadsnivå och en *regional/nationell utvecklingsfond* på regional och nationell nivå.

Det övergripande ansvaret för ZDCP innehåller av en trepartskommitté bestående av en företrädare för den nationella utanordnaren, en företrädare för Europeiska kommissionens delegation och tre företrädare för de icke-statliga aktörernas nationella forum, som ansvarar för övervakningen av programmets genomförande. Forumet säkerställer en samstämmig programplanering och effektiv förvaltning, och bistås av en enhet för underlättande av det tekniska arbetet (Technical facilitation unit, TFU).

- ASIEN

Bangladesh – BRAC – I frontlinjen för minskad fattigdom (Challenging the Frontiers of Poverty Reduction, CFPR). EG:s bidrag: 28,7 miljoner euro av en total programkostnad på 62 782 643 euro. Projektets syfte är att utveckla modeller för en hållbar försörjning för de mycket fattiga. Dessa modeller är avsedda att hjälpa mycket fattiga familjer på landsbygden att ta sig ur den sociala och ekonomiska utestängningen och den djupa fattigdomen. Försörjningsmodeller som visar sig fungera kommer att diskuteras och främjas i syfte att återupprepa dem.

Programmet BRAC-CFPR är ett fyraårigt program som syftar till att bygga upp förmågan hos mycket fattiga familjer på landsbygden att delta i en försörjningsverksamhet som kommer att ge omkring 400 000 deltagare möjlighet att ta sig ur en extrem fattigdom. För att bygga upp denna förmåga kommer ett övergripande och integrerat investerings- och verksamhetsprogram att utvecklas, som har utformats särskilt för att beakta de villkor som de mycket fattiga lever under. Programmet kommer att bestå av fyra delar: 1) ett särskilt investeringsprogram, 2) sysselsättning och utbildning om företagsutveckling, 3) social utveckling och företrädande av de fattigas intressen samt 4) grundläggande sjuk- och hälsovård. Stödet och verksamheten kommer bland annat att inriktas på åtgärder som

ökar medvetenheten och skapar förtroende, utbildning, överföring av kapital och bidrag, förbättrad tillgång till grundläggande sjuk- och hälsovård, stöd till bildande och utveckling av organisationer som kan företräda de mycket fattigas intressen och åsikter, social hjälp och rättshjälp, politisk dialog/medvetenhet/företrädande av intressen. Mer grundläggande försöker BRAC-CFPR-programmet utveckla nya sätt att garantera att de fattigas intressen beaktas i beslut om resurstilldelning och i lokala sociala och politiska processer som påverkar deras försörjning.

• LATINAMERIKA

Panama: Främjande av lika möjligheter i Panama (Promoción de la Igualdad de Oportunidades en Panamá, PROIGUALDAD). EG:s bidrag: 9 800 000 euro. Projektets mål är att förbättra situationen för kvinnor och alla sociala grupper samt öka deras deltagande i det panamanska samhällets politiska, ekonomiska och sociala utveckling med avseende på lika möjligheter för män och kvinnor. Detta projekt syftar till att uppnå en mer harmonisk och jämställd utveckling av samhället. Med stöd av 31 institutioner, 26 % från den offentliga sektorn och 74 % från det civila samhället förväntas PROIGUALDAD stärka de kvinnoförbund på landsbygden och i städerna som deltar i detta program och säkerställa att de har förmåga att fortsätta främjandet av lika möjligheter när projektet väl är slutfört. Detta projekt är ett viktigt steg mot att varaktigt införa jämställdhetsperspektivet i den offentliga sektorn och integrera det i utbildningssystemet genom utbildning av mänskliga resurser och utveckling av metoder för ökad jämställdhet.

Chile: Fram till 1989 kanaliserades EG:s utvecklingssamarbete i Chile uteslutande genom icke-statliga organisationer vars centrala mål var att bidra till att återställa demokratin, främst genom stöd till det civila samhällets organisationer. Under perioden 1993–2000 gick 35 % av EG:s ekonomiska åtaganden – främst inom det sociala området – till insatser genomförda av icke-statliga organisationer. Demokratisering och mänskliga rättigheter var också ett viktigt insatsområde och till detta gick 7 % av de anslagna medlen. Fortfarande pågår några projekt som syftar till att stärka det civila samhället i Chile. År 2000 anslogs 210 000 euro till ett projekt för utveckling av lokal förvaltning och förvaltning där det civila samhället är delaktigt.

• Europeiska initiativet för demokrati och mänskliga rättigheter

Egypten, den palestinska myndigheten, Jordanien, Libanon, Marocko, Tunisien – 785 600 euro.

Programmet bidrar till att stärka demokratin, rättsstaten och respekten för de mänskliga rättigheterna i länder söder och öster om Medelhavet genom att

- förstärka kapaciteten hos människorättsorganisationer i länder söder och öster om Medelhavet,
- utveckla lokal samverkan mellan föreningar,
- utveckla regional samverkan mellan föreningar i de olika berörda länderna,
- inrätta och förstärka en dialog och samarbete mellan icke-statliga människorättsorganisationer och lokala myndigheter,

- tillämpa och främja genomförandet av Barcelonadeklarationen inom området mänskliga rättigheter,
- tillämpa och främja genomförandet av klausulerna om mänskliga rättigheter i de avtal som ingåtts, eller kommer att ingås, mellan EU och Medelhavsländerna.

Målgrupper är icke-statliga organisationer, domare, poliser och parlamentariker i de södra Medelhavsländerna. De organ som ansvarar för genomförandet är *Egyptian Organisation for Human Rights*, *Palestinian Center for Human Rights* och *Palestinian Society for the Protection of Human Rights and Environment*.

- **"Samfinansiering med icke-statliga organisationer" B7-6000**

B7-6000: FONGS verksamhet 1991–2001 i Senegal. EG:s bidrag: 1,5 miljoner euro för tre program

FONGS (Federation of Non-Governmental Organisations of Senegal), som bildades 1976, består av trettio jordbrukarorganisationer från mer än tio regioner i hela landet och hade omkring 50 000 medlemmar 2001. För mer än tio år sedan tillhandahöll ett konsortium av nordliga partner stöd till FONGS i form av institutionell kapacitetsuppbyggnad för att stärka kapaciteten hos jordbrukarorganisationernas ledare. Tre på varandra följande program har genomförts och hittills har ett ekonomiskt stöd på totalt omkring 6,5 miljoner euro tillhandahållits av de nordliga parterna. EG:s bidrag uppgår till omkring 1,5 miljoner euro.

Under de senaste tio åren har FONGS med positivt resultat genomfört lobbyverksamhet på det jordbrukspolitiska området. FONGS har också påverkat vissa nationella, regionala och lokala program för landsbygdsutveckling. Många av FONGS ledare har på internationell nivå fäst uppmärksamheten på västafrikanernas ömtåliga jordbruk och de begränsade möjligheter de har att följa med i den liberala utvecklingen. FONGS har tillsammans med andra producentorganisationer i västra Afrika bildat ROPPA och har genomfört lobbyverksamhet riktad till statscheferna och jordbruksministrarna i UEMOA:s medlemsstater.

Sedan 1999 har FONGS testat en verksamhet med grundläggande ekonomiskt stöd: man har inrättat 400 organisationer för mikrokrediter som tillhandahållit kortfristiga krediter på totalt ungefär 1 miljon euro till 15 000 människor (främst kvinnor), rådgivning för 300 familjeföretag och stöd till omkring 50 små experimentenheter för mjölkbehandling, utsäde, frukt och grönsaker.

- **"Budgetposten för decentraliserat samarbete" B7-6002**

Stärkande av kapaciteten hos lokala myndigheter i västra Afrika och Centralafrika genom nationella och regionala förbund för lokala myndigheter 2001–2003 (500 000 euro)

Förbundet för förvaltning av programmet för kommunal utveckling (Programme de Développement Municipal, PDM) i västra Afrika och Centralafrika består av nationella förbund av lokala myndigheter, kommuner och samhällsorganisationer samt icke-statliga organisationer som deltar i initiativen för lokal och kommunal utveckling i västra Afrika

och Centralafrika, i syfte att göra det möjligt för stora städer att bättre fullgöra sina skyldigheter genom att öka sin förvaltningskapacitet och sakkunskap.

Två huvudsakliga typer av verksamhet har genomförts: förstärkning av lokala myndigheters kapacitet och utbildning av kommunal personal åren 1998–2001.

De goda resultat som uppnåtts har lett till att man undersökt möjligheterna för utbildningsverksamhet och genomförande av ett program för kapacitetsuppbyggnad hos nationella förbund för lokala myndigheter. Programmet syftar också till att stärka strukturen hos den afrikanska kommunala rörelsen på subregional och kontinental nivå med konkreta åtgärder för personalutbildning. I projektet deltar *Canadian International Development Agency*, Världsbanken, det franska utrikesministeriet, regionen Ile-de-France och *Canadian Federation of Municipalities*.

- **Programmet för tryggad livsmedelsförsörjning**

Program för tryggad livsmedelsförsörjning i Sudan förvalt av en europeisk icke-statlig organisation (2,9 miljoner euro)

Detta projekt svarar på ett flexibelt sätt mot de faktiska behoven hos internt fördrivna personer i regionen. Projektet var ursprungligen inriktat på att tillhandahålla mat och resurser för jordbrukare för att de inte skulle behöva tigga. Projektets koncept är livsmedelsproduktion på olika nivåer.

- **Mekanismen för akuta ingripanden**

Afghanistan

Ett första program för Afghanistan antogs den 13 december 2001. Genom beslutet anslogs 4,9 miljoner euro. Huvuddelen av programmet inriktades på stöd till den afghanska interimsmyndigheten. En del av programmet kommer också att vara inriktat på verksamhet utförd av icke-statliga aktörer. Ett kontrakt undertecknades mellan kommissionen och UNDP **den 20 december 2001 om ett bidrag på 2,5 miljoner euro till UNDP:s förvaltningsfond**. Dessutom har kommissionen finansierat i) en **minröjningsgrupp** som inledde sin verksamhet i början av januari 2002 i nära samarbete med FN:s minprogram i Afghanistan (MAPA), ii) **radiosändningar till allmänheten** via genomförandepartnern *Baltic Media Centre* och Radio Afghanistan. Den 25 februari 2002 började *Good Morning Afghanistan* sina dagliga sändningar. Programmet tar upp frågor som är av vikt för befolkningen i en snabbt föränderlig miljö där korrekt och aktuell information är av stor vikt. Finansiering har redan säkrats för uppföljande stöd till programmet inom ramen för EG:s budget för Asien, iii) **utvärderingsgrupper** bestående av fem experter på återställande av urbana områden, livsmedelsförsörjning, samhällsstyrning, utbildning och jämställdhet; denna verksamhet har gett kommissionen bättre kunskaper om läget i Afghanistan och utnyttjades vid utformningen av kommissionens strategi för återuppbyggnad; dessutom har dessa experter deltagit i flera uppdrag för Världsbanken och UNDP inom ramen för den bedömning av de övergripande behoven som man enades om vid Tokyokonferensen i januari 2002, och iv) **inrättandet av en rättslig ram** för det pakistanska civila samhället, som kommer att göra det möjligt för det civila samhället att fungera och genomföra sin verksamhet. Eftersom kommissionens framtida stöd till Pakistan delvis kommer att kanaliseras via det civila samhället, kommer denna åtgärd att stödja framtida gemenskapsstöd till Pakistan

inom ramen för en regional strategi avseende krisen i Afghanistan. Behovet av en regional strategi avseende konflikten i Afghanistan framgår också av att tre delegationer sänds till Centralasien för utvärdering av framför allt gränsskyddet, kommunikationerna och återintegreringen av före detta soldater.

Kongo

I början av 2002 finansierade kommissionen ett stödpaket på 2 037 000 euro för **fredsprocessen i Kongo**. Den första delen bestod av snabb kompletterande finansiering till den interna kongolesiska dialogen med Masire som samtalsledare. Detta bidrag från mekanismen för akuta ingripanden har knutits till tidigare bidrag och planerade bidrag från EUF. Den andra delen, för initiativ på gräsrotsnivå, bestod av dels i) utformning av ett program för avväpning, demobilisering, återanpassning, återsändande och återflyttning (DDRRR) **för återintegrering av barnsoldater**, vilket inbegrep upprättandet av mottagningscentrum för före detta barnsoldater för att återintegrera dem i samhället och kommer att följas upp av EUF, och dels ii) stöd till **media på gräsrotsnivå** i syfte att öka befolkningens medvetenhet om och engagemang för fredsprocessen. Medlen från mekanismen för akuta ingripanden gav journalister från oberoende radiostationer möjlighet att sprida objektiv information om dialogen.

BILAGA 3 – Fall där icke-statliga aktörer genomför verksamhet på eget initiativ

Exempel på ett fall där en icke-statlig aktör genomför verksamhet på eget initiativ i ett område där inget officiellt EU-samarbete förekommer:

B7-6000: Projekt för primär sjuk- och hälsovård i Wa-området, Burma – EG:s bidrag: 1 000 000 euro

Informationen om läget i Wa-området är knapp, och där genomförs inga andra utvecklingsprogram. Det enda utländska bistånd som ges består av narkotikabekämpning i det avlägsna bergsområdet vid den burmesiska gränsen mot Laos, Thailand och Kina. Det grundläggande problemet är att bergsstammarna saknar kunskap om och erfarenhet av odling av andra grödor än opium och är rädda för den förödande effekt för deras försörjning som en förändring skulle innebära. Därför är program för tillfällig livsmedelshjälp och primär sjuk- och hälsovård nödvändiga för att skapa förutsättningar för kapacitetsuppbyggnad för att hjälpa de många etniska grupperna i detta isolerade område.

Inom fem år kommer projektet, som startats av *Health Unlimited* (Storbritannien), att omfatta 168 000 av de mest marginaliserade människorna i Pangsang och Menmor i norra delen av Wa-området, dit man lättast tar sig från den kinesiska provinsen Yunnan. Det syftar till att tillhandahålla en permanent grund för utbildning, utforma undervisningsmaterial, utbilda ledare och hälsovårdsarbetare, vaccinera barn yngre än två år, utrusta lokala "sjukhus" och kliniker, genomföra kampanjer för bekämpning av malaria och undersöka lämpliga sätt att hantera hiv. Förslaget har välkomnats av myndigheterna i Wa, som inte har den sakkunskap eller de finansiella resurser som krävs för att genomföra programmet.

Health Unlimited kommer att arbeta med både regeringen och organisationer i samhället.

Planerna på att utbilda lokal personal och traditionsenliga hälsovårdsarbetare kommer att garantera att metoderna är förenliga med samhällsstrukturerna, och att traditionella maktstrukturer och administrativa system i byarna respekteras.

Genom att på bästa sätt utnyttja denna period av relativ fred och genom att samfinansiera *Health Unlimiteds* insatser stöder gemenskapen uppbyggnaden av sociala tjänster och infrastruktur i en del av världen där officiellt EU-samarbete är omöjligt.

Exempel på genomförande av en "icke-statlig organisations eget initiativ" i ett område där statliga aktörer inte har någon verksamhet:

B7-6000: Grundläggande sjuk- och hälsovård för fördrivna befolkningsgrupper i provinsen Chiapas i Mexiko. EG:s bidrag: 449 875 euro under tre år med början i maj 1999

När NAFTA trädde i kraft 1994 utbröt ett våldsamt uppror i Chiapas som fortfarande står som symbol för indianbefolkningens kamp för självbestämmande. Förra året misslyckades den politiska dialogen än en gång i samband med det mexikanska parlamentets omröstning om en ny lag om rättigheter och lokala kulturer, vilket undergrävde den anda av förlikning som återspeglas i San Andrés-avtalet från 1997. Provinsen Chiapas är än en gång ett område dit ingen vill bege sig, patrullerat av

stridande grupper, regeringsmaktens militär och EZLN (zapatisternas nationella befrielsearmé), där oenighet och spänningar mellan olika folkgrupper förhärskar, det är otryggt att leva och de statliga systemen har upphört att fungera.

Under dessa omständigheter har en europeisk icke-statlig organisation erhållit samfinansiering från EG för att förbättra hälsoläget för den fördrivna etniska gruppen totsil i sju flyktingläger i kommunen Chenalhó, dvs. 12 500 personer när projektet inleddes 1999. I själva verket har de fördrivna mottagarna ändrats flera gånger sedan projektet inleddes, allt eftersom konflikten utvecklas, och den icke-statliga organisationen har anpassat sina åtgärder genom att sprida insatsen efter behov. De indirekta mottagarna uppskattas till omkring 30 000 personer (fördrivna eller lokala) eftersom klinikerna är öppna för båda typerna av befolkning. I slutet av 2001 arbetade 65 frivilliga vid åtta hälsovårdsstationer, och ytterligare 12, som väljs av lokalsamhällena, var verksamma i de autonoma kommunerna i Abeja. De får alla fortsatt utbildning under övervakning av läkare, de ger grundläggande vård och får utbildning i att återvinna relaterade arbetskostnader (läkemedel).

Genom att gå samman med SSA (en kvarleva av det offentliga hälso- och sjukvårdsministeriet), Internationella röda korset, lokala läkare (kyrkan etc.) och EAPSEC (en lokal icke-statlig organisation) har den europeiska icke-statliga organisationen startat ett projekt för kapacitetsuppbyggnad på bred bas i ett område som de statliga aktörerna för länge sedan övergett.

Exempel på en "icke-statlig organisations eget initiativ" för kapacitetsuppbyggnad och strukturering av en icke-statlig aktör i ett utvecklingsland:

B7-6000: Finansiellt stöd till GADEC:s verksamhet i Senegal. EG:s bidrag: 201 219 euro

GADEC bildades 1987 av intellektuella jordbrukare och tekniker i syfte att främja en lokal hållbar utveckling och med tre särskilda mål: förstärkning av den institutionella kapaciteten, omdefiniering av GADEC:s visioner samt förvaltning och uppbyggnad av teknisk kapacitet. För att uppnå det första målet genomförde GADEC:s anställda en reglering av sina löner i linje med deras utbildning och en noggrann tjänstebeskrivning. För att uppnå det andra målet sammanställdes, efter ett antal seminarier, ett dokument med riktlinjer för den framtida verksamheten. För att uppnå det tredje målet genomfördes utbildning och seminarier inriktade på förvaltningen av naturresurser, skogslagen och lokal förvaltning.

GADEC finns i en region som täcker nästan en tredjedel av Senegal, men är belägen långt från städerna och de mer ekonomiskt gynnade regionerna. Det är viktigt för den berörda befolkningen att försvara sina intressen, särskild då ett större ansvar överläts på samhällena som en följd av Senegals decentraliseringspolitik.

Samfinansieringen har bidragit till en verklig förbättring av den institutionella kapaciteten och utvecklingen med avseende på målgruppen. Projektets syfte var att stärka jordbrukarorganisationernas produktionskapacitet.